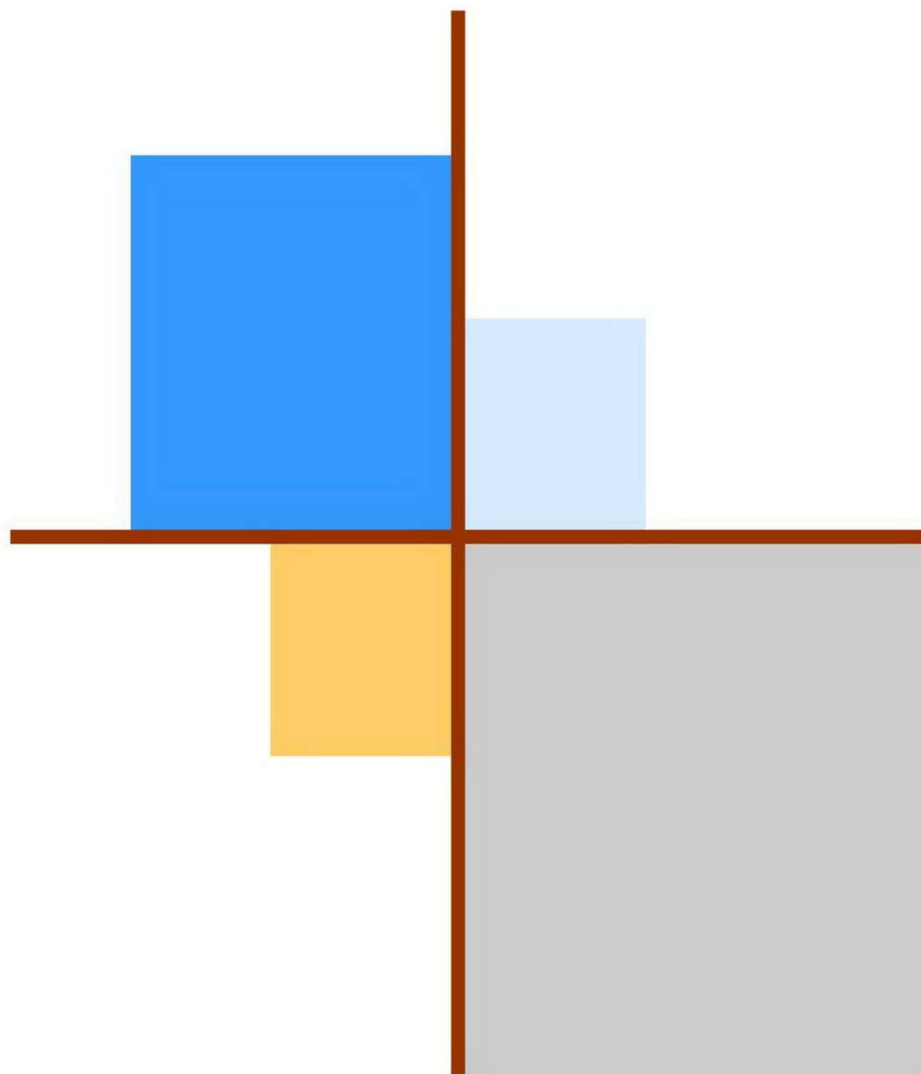

ЧАСОПИС ЗА КЊИЖЕВНОСТ

Излази месечно
Глушци

Суштина поетике

КЊИЖЕВНИ ЧАСОПИС

Први број је изашао 23. 11. 2013. године

Банери

Правилник

Импресум

Главни и одговорни уредник
Анђелко Заблаћански

Уреднички колегијум
Ђуро Маричић
Енеа Хотић
Сања Живковић
Јелена Глишић
Гордана Димитријевић

Технички уредник
Анђелко Заблаћански

Лектор и коректор
Јелена Глишић

Контакт
sustinapoetike@hotmail.com

Издавач
Анђелко Заблаћански
Глушци

Народна библиотека Србије
ISSN 2334-9417
COBISS.SR-ID 204386828
Суштина поетике, електронски часопис
(2013)

Часопис је покренуо
Анђелко Заблаћански

Први број је објављен
23. новембра 2013. године

Интернет адреса
www.knjizevnicasopis.com

Број 34 - Суштина поетике

Књижевни часопис

Октобар 2016
Глушци

Реална је идеја, суштина ствари, а не изглед.
Константин Бранкуши

Можда је тако

6.

Човек најтеже прихвата истину која га боли. Од ње бежи у илузију кривог огледала, али кад тад је мора погледати у очи, а онда је повратак у стварност још тежи и болнији.

16.

Кад помислиш да си читајући разнородне књиге, постао паметнији и ученији, сети се да си то исто мислио и после прве прочитане књиге. Апсолутна памет не постоји ни у збиру свих умова, а камоли код једног човека.

27.

Живот је игра у којој потезе не вучемо ми, све је то машта неке невидљиве силе, ма како је ко звао. Тако, помеша оно што се не да помешати, споји звезду са красуљком згаженим војничком чизмом или крављим папком. И онда чека: или да се звезда угаси, или бела рада усправи. Ту, као да не жели да се меша, пусти да некад буде овако, некад онако, али нам се смеје, јер увек је она на добитку. У победи звезде или цветића - обоје су поражени.

Анђелко Заблаћански

Сунцу у част

МИХОЉСКА СВИЛА

Сунце би да сине и процвета
у кратком даху Михољског лета.

Док разнеженим небом корача,
простира свилу попут ткача.

И, заиста, те свиле има
у трави, у ветру, у небесима.

Белом голубу крила саплела,
и од тога остала бела.

У песму се птица уткала,
па им песма светла постала.

Нису залудне ни приче биле
да је месечина баш од те свиле.

Јер, зрикавци, још склони бдењу,
уткали је у ноћ јесењу.

Утопљава нас Михољска свила,
брани од туге и од сивила.

Тодор Бјелкић

Чували су ме као мало воде на длану,
а онда ме у тој води удавили.

Зорица Тасић

Поетика мушког рода

СЕЋАЊЕ НА ЈЕДАН ДАВНИ СУСРЕТ

Сумрак тихо у ноћ благо се котрља,
хучи тишина већ одмаклог лета.
Жутим класјем окићена поља,
а она сама поред реке шета.

Ужарени месец круни звезде с неба,
пуна их је река, из ње светлуцају.
Из оближњег шумарка огласи се зеба,
кô да даје поздрав ноћноме смирају.

А она се тргну, телом плове жмарци,
обузе је немир ко грозница златна.
Огласише се досадни комарци,
шетња кроз самоћу поста непријатна.

Не знам откуд дођох, шта ме ту доведе,
ваљда сам осећ'о да ме овде сања.
Укрстисмо своје очи и погледе,
спојисмо у једно лепа осећања.

И ево нас лежимо крај сеоског пута,
гледамо звезде како светле с неба.
Загрљени на моме простром капуту,
и ништа нам више од тога не треба.

~ Мирослав Мишо Бакрач ~

ПЈЕСМА ЖЕНИ

Кажу,
Ева је, прва жена свијета,
лијепа, као -
све наслѣднице њене,
храбра довољно
да породицу збрине -
и јака да трпи -
сва зла што јој чине!

Насмијаног лица
и најтеже кад је,
испуњава надом
све у окружењу,
шапатом што се
над својом судбом жале,
стамена да истраје у свом увјерењу!

Њој је породица -
то острво наде,
и ту скупља снагу за подвиге многе,
ћути и с осмијехом
чека искушења -
Ева у њој -
увијек стаје на ноге!

Лијепа тијелом -
али више душом,
срце дарује,
као што срцем брани,
Исконски стубе -
опстанка човјека -
Буди што јеси
- на твојој сам страни!

~ Божидар Шкобић ~

ПОБЕЂЕН

Хладна као мисао вуче се обмана,
Попут духа...
Наслућивао сам је, са закашњењем увек,
Данима мучен њоме...

Да л` су намере моје
и другима добре,
Добре?
Је ли добро за ме
И другима добро?

Човек је само човек
Обманом се храни,
Без намере - зао буде!
Није вредно да се брани
Побеђен је - *увек!*

~ Душан Ђорђевић Нишки ~

* * *

Још увек виђам
у менама снова
безбрижност
те позне јесени -
витлао је понад кестенова
северац студени,
а ти и ја,
једно другим опчињени,
шетали загрљени,
и заљубљени
о срећи снили,
и срећни били.

И рекох ти, истину живу,
да тајну опстајања, човеку недокучиву,
твоји смирени покрети крију.
И да су искре очију,
и заљубљени несташлуци
руке у руци,
снаге у васељени
јаче од свих студени.

И понесен, тада, под крошњом кестена,
сопственим сновима и уснама твојим,
снатрих, млад, да тајне времена,
скривене у нама, за тебе освојим.

У очима твојим видех своју срећу,
у звездама зеница блеска замагљена.
И још увек мене твоје очи сусрећу,
смешећи се из таме успомена.

~ Милош Петронијевић ~

ПОКЛОН

све сам јој, сем себе, поклонио свете,
моје тамне грехе и блиставе снове,
са рамена звезде, с неба еполете,
кише мојих туга, моје благослове.

све чиме се пева и све што се ћути,
цепове, у њима тајне сакривене,
рукаве без којих умиру капути
и руке за њене груди зашивене.

и очи, и уши, и осмех без лица,
најтише тишине, и ушћа и врела,
цело једно небо отето од птица,
дланове са њених образа и чела.

олујама бола груди разапете,
на асфалтном пољу срце од бетона,
све сам јој сем себе поклонио свете
а само је мене пожелела она.

~ Горан Врачар ~

ЈЕДНА ЖЕНА САЊА МОРЕ

Надошло зрело грожђе
И ври у дојкама
У глави море хучи
Знојна ноћ низ трбух цури
Док сокови маме лептирове.
У глави Галеб кликће
Пјесмом неказаном
Дозива Сан и
Као магла мисли обавија
Док далеки таласи
Име дозивају.
Мирише рана јесен и
Постељу под прозором
Соковима топи -
Једна жена сања море!

~ Лабуд Н. Лончар ~

СТАТИСТИКА ЗЛА

Питао сам се како то да још
раније нисмо полудели

како смо то себи дозволили

тетурајући се по ивици сечива
ничему се нисмо приклонили

бесни вукови срчу своју пену
јуре за нама црвених очију

гладни јелени оштрих рогова
трче нам у сусрет

од хладноће трну зуби

чеаконице су пуне безнађа
устајалог људског мириса

у расподели кревета за повређене
за нас нема места
нема нас на списку

земља је све топлија
суседи све хладнији

статистика је неумољива

~ Саша Скалушевић Скала ~

ИЛУЗИЈЕ

Моћ је залутала онострана ухода
песмопојне заблуде случајности
у тренутку који пролази цедиљком заборава
брзо попут сурутке, горко и опоро,
рђа огрнута у нови век пркоси старом
док поетодршци одевени у бело,
просипају мелем заборава
и тек понеки песник у црнини
краснописом чинодејствује у тишини
записује, памти и опомиње
док челима сакатите зид,
он поједностави знак крста,
припитоми птицу ругалицу јер нисте смели
да га волите за живота,
смрт му обезвредите.

~ Будимир Стефановић ~

ЗОРА

Када зора питома нечујно
Са трешњиних грана капне
И небо светло када се разапне
Између свега што видим,
Помислим на час
Да ноћ и не постоји;
Или можда, можда баш ноћ
На свету овом вечно влада,
И тек када се душа нека добра
На небу пробуди
Светлост ме њена обасја тада

~ Слободан Ненадовић ~

Заборављени песници | Димитрије Митриновић

Припремила: Споменка Денда Хамовић

Димитрије Митриновић је рођен 21. октобра 1887. године у селу Доња Поплат у Херцеговини у учитељској породици. Основну школу је завршио у Доњем Поплату и у Благају, а осам разреда Велике гимназије у Мостару. Већ у гимназији је показивао високу интелектуалну свест и 1904. је био заговорник оснивања тајне библиотеке, а 1905. године је основао тајни ђачки клуб *Матица*. Ту су се сваке недеље окупљали ученици мостарске гимназије, расправљали о актуелним и литерарним питањима, и читали своје ауторске радове. Већ тада је Митриновић објављивао своје песме, писане компликованим системима античке метрике. Исте године су му објављене прве две песме, и то - *Пјесма у сутон* и *Lento doloroso* у *Новој искри* и у *Босанској вили*. До краја гимназије објављено му је још двадесетак песама у *Срђу*, *Делу*, *Бранковом колу*, *Српском књижевном гласнику*, *Хрватском ђаку*, *Новој искри* и *Босанској вили*. Потписивао се псеудонимом *М. Димитријевић* и само једном *Anticus*.

У јесен 1907. године уписује се на Филозофски факултет у Загребу и после две године студије наставља у Бечу и Минхену. Студирао је филозофију, психологију и логику. У то време објављује радове о Марку Аурелију, Аристотелу и Руђеру Бошковићу (1908/09) у *Босанској вили*. Године 1910. постаје и најмлађи члан редакције *Босанска вила* и његовом заслугом часопис се пуни радовима младих аутора из свих југословенских крајева и ту су своје прве песме објавили Иво Андрић и Милош Црњански. Упоредо са студирањем Митриновић пише и објављује поезију. Ангажује се и на покретању часописа *Зора* који је излазио као месечник (1910-1912) заједнице јужнословенских студената у Бечу и

њиховог друштва Зора (1863-1914). Одржавао је везе са Београдом из кога је добијао материјалну помоћ и стипендију. Сарађивао је са књижевником Велимиром Рајићем (1879-1915), тада службеником Министарства просвете и са интелектуалном елитом Београда, као и Загреба, Мостара, Сарајева, Беча, Минхена, Рима и свих градова у којима је боравио. Знао је грчки, италијански, а писао своја дела на енглеском и немачком језику, преводио с тих језика и писао критичке радове о значајним ствараоцима. Филозофска дела која је преводио имала су суштински утицај на његову поезију, а предмет песникове лирике је човек, његова душа неразмрсива и загонетна.

Први светски рат је провео у Лондону. После рата је (1920-1921) сарађивао у недељнику *The New Age* а затим је са групом сарадника основао *The New Britain* (1933) и *New Europe* (1934) у којима је писао осврте на светска збивања. Потписивао се псеудонимом *М.М. Cosmoi*.

Димитрије Митриновић је једна од најпротивречнијих и најоригиналнијих личности у српској књижевности с почетка XX века и ниједан покушај обухватнијег сагледавања модерне српске и југословенске књижевности, утврђивања стварних почетака књижевне авангарде на нашем тлу незамислив је без имена овог ствараоца: песника, филозофа, критичара, есејисте, визионара, покретача, творца васељенске утопије о јединству свих народа. Живео је у Немачкој, и Великој Британији где је 1954. основана фондација *Нова Атлантида* за ширење његових ујединитељских идеја.

Овај изузетни стваралац је био уверени апостол вере у моћ и право усправљеног човека. Себе је објашњавао библијским параболома: *Буктиња гори, ватра је упаљена. Ја сам онај који сеје, али не диже жетву.*

Умро је 28. августа 1953. године у малој радној соби дворишне зграде велике куће Норфолк Лоџ, на Ричмонд Хилу. Сахрањен је на лондонском гробљу Хејгејт.

LENTO DOLOROSO

На мртву, плачну небу свуда тама;
Нејасно, мукло. Звуци мртви тавни
У души шуме ко спомени давни -
Тешка се болна, мразна влачи чама.

И вјечно сипе ситне капи кише...
На мокру земљу мразна чама пада
Нејасно, мукло. Магла пуна јада

У души тужној; све гине све тише.
Тад мрачно, тајно, из тамне даљине,
Пригушен јецај и вјечна сипа кише
Чује се - мукли тутањ мине -

И ништа друго не чује се више!
Нијемо слушама како живот гине,
Док болна душа чами, мре: све тише...

(1905)

IN EXCELSIS

Бдијем у ноћи, док све друго спава,
Чезнем и тонем у мислима својим,
Тјешећи душу која очајава:
- О, горе, Туго, хајдмо!...

Љепотом вјечном, кроз просторе дуге,
Ходи да блудиш, сјетна, све без јава!
Док њежан мирис дими се из трава
И мрак чезнутљив трепери, пун туге.

Високо тад се извит' изнад поља
Кô силни орô, на крилима дугим
Заборавив жестину својих боља

Запловит мирно етиром! А потом
Кô звијезда туге, међ звијездама другим,
С висине сјати сјетом и добротоу...

(1906)

ЈЕДИНА ЖЕЉА

Дубоко у ноћ сад ми душа лети
У бескрај докле не потоне нијем
И сјетна клоне... А силама свијем
Све даље тежи! Мир тајанствен, свети,

Одасвуд хуји глухо, сребрн, сјајан;
А лети душа и све дубље тоне
У плавом тајанству празне васионе...
- О, душо тужна, узрок ти је тајан

Постања чудног, и нећеш га никад
Биједна сазнат!... Пати, чезни, љуби,
Чами и живи докле ти се пише:

- Одговора нигдје нећеш наћи никад!
Живи и чезни! То је - ништа више -
Ах, у миру сјајне ноћи се изгуби!...

(1906)

ПОД ЖИВОТОМ

Све се бијели. Пахуљице лете,
Ношене вјетром, и засипљу крај;
Кроз удолину оштар сјевер мете,
А под њим пишти огољели гај,
Свод је небески безбојан и сив,
Свјетлуца сњежна магла у висини.
Једна звијезда мрзне на планини;
У зимској зори не чује се жив

Ни један звук... У души ми је исто:
Пусто и мртво, замагљено, мразно
Пресахо занос, смрзнула се машта!
Одбјегнула ме сва надања ташта!
А вјетар звижди силно и поразно -
Све гине, мре... У души ми је исто.

А ја сам прего на далеки пут,
И бистрим талог што лежи на души,
Видим гдје ми се сок животни суши.
Видим будућност и сав удес крут.
И видим да сам само пола жив -
Ах, ја се нећу моћи одупријет!

Не знам треба ли живјет или мријет,
Страдам ли невин, ил' сам збиља крив?

О тешко оном ко несрећу своју
Носи у души; ко је за то рођен,
Да пати од свог рођеног срца!
- И мени тешко!... Али ћу напрегнут
Снагу и остат побједник у боју,
Премда ми душа у чемеру грца!
Ал' се у ропство никад нећу стегнут!
Да сањам и страдам, ја сам за то рођен!

А патња има дубокога смисла.

(1907)

НОСТАЛГИЈА

Дугачко поље мртво је и путо,
Диже се мирис осушене траве.
Губе се мисли у мутној даљини -
Клонуо сањам за безбојне јаве.

Из њива мукла запара избија,
Одасвуд бије врућа, силна чама -
На усијаном небу сунце пламса -
Пред очима ми од свјетлости тама.

Нејасан умор прожима ме свега,
И грозничаво тијело дрхти вруће,
У души ми је носталгија болна -
Нејасно, мртво и страдно, чезнуће...

А тиња живот... Запара: све трепће...
У свијести мојој плине топла тама;
И све док тоне у бесвијест од жара
Бије одасвуд мукла, врућа чама.

(1907)

МИСТИКА НОЋИ

Вријеме мукло тоне; докле мучан
Дух тешке ноћи трепери и бдије -
Тад шум се неки, слуху недокучан,
Појави нагло и на душу свије.

И раздире ми у душе дубини
Све успомене мртве, наде, снове;
Уз болне старе износећ' ми нове,
Док прошлост моја плаче, у даљини.

Животâ безброј дрхти око мене
И трзају ми душу чудном моћи -
Губе се нагло тајанствене сјене

И мру у злобној, замрзнулој тами -
А душа гине под мистиком ноћи
И стално трухне у муклој осами.

(1906)

Збирка кратких прича

Карењина и Вронски у задимљеној крчми | Ранко Павловић

Припремила: Јелена Глишић

ЗА ЊЕГА НЕМА ПОСЛА

Сваког радног дана, тачно у осам сати и петнаест минута, према реду вожње градског саобраћаја, долазио је пред шалтер бироа за запошљавање.

Има ли посла за мене?

Увијек је постављао исто питање и увијек истим, равнолинијским гласом.

Нема!

Смјењивали су се службеници с друге стране шалтера, али је одговор увијек изговаран једнако, хладно, као да долази из ледаре.

Тако из дана у дан. Смјењивала су се годишња доба, пролазиле су године, а њему нису сметали ни киша, ни снијег, ни вијавица, ни поледица.

Има ли посла за мене?

Тај готово метализовани глас и даље је сваког јутра кроз отвор шалтера неком студени запљускивао службеника који није морао да размишља шта ће да одговори.

Једног јутра дочекаше га пред шалтером три службеника, у тамним одијелима, чврсто стегнутих кравата, строгог израза лица.

Има ли...?

Остатак питања остаде у грлу, као трпак залогај недозреле оскоруше, кад се суочи с плавичастим сјајем челика у очима оног средњег, највишег.

Хоћемо да вас замолимо, поче средњи, да више не долазите или да се преквалификујете. Код нас је, настави, а лед из погледа заструја у његовом гласу, као што смо вам више пута рекли, код нас је давно укинута смртна казна и за целате више нема посла.

ГОДИНЕ У СУВОМ ЛИШЋУ

Погурен старчић полако се кретао тротоаром надсвођеним крошњама кестенова, липа и платана у којима је било још пожутјелих листова. Штапом пред собом разгртао је суво лишће и кроз наочаре јаке диоптрије претраживао асфалт, мјестимично одигнут набреклим жилама дрвећа.

У сусрет му је долазио нешто млађи старац, усправан, без штапа у руци.

Шта тражите? упитао је кад су се мимоилазили.

Своје прохујале године, одговорио је старчић не подижући поглед.

У сувом лишћу? изненадио се пролазник.

Зар мислите да је прохујале године требало да тражим међу листовима док су се зелењели у крошњама?

Кад изговори посљедњу ријеч, његов поглед запљусну велик лист платана, сличан сунцем обасјаном бакру.

ПУТНИК

Али, рече човјек који је ушао у кафану и стао за шанак, као да наставља започети разговор, ја заправо не знам куда путујем.

Шанкер пред њега стави празну чашу и три боце жестоког пића, па погледом упита из које жели да му наточи.

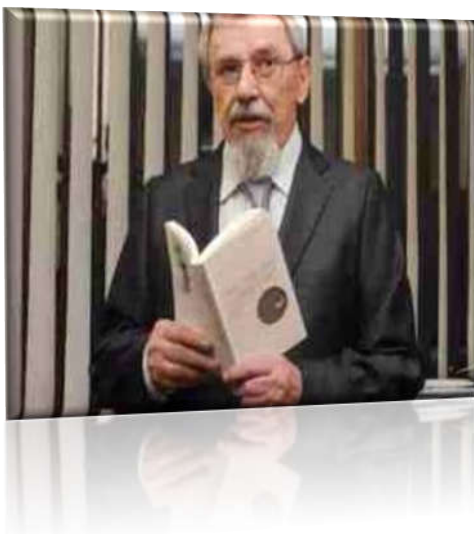
Свеједно, рече придошлица и смркнутим очима претражи сасвим празну кафану.

Шанкер наточи рум, јер му се у том трену учини да је путник приспио с неког давног једрењака.

Човјек извади из џепа новчић необичног изгледа, какав шанкер до тада није видио, спусти га крај чаше, подиже кажипрст десне руке до чела у знак поздрава, окрену се и пође према вратима.

А пиће? покуша шанкер питањем да му препријечи пут.

Журим, разли се одговор кафаном и слеже по столовима као прашина коју нешто јачи повјетарац подигне са сеоског друма па се полако спушта по околном жбуњу.

Љубавна писма великана

Добро јутро, 7. јула

Чак и у кревету моје мисли чезну за тобом, бесмртна моја вољена, потом опет тужна... ишчекујем судбину да видим хоће ли нам удовољити. Једино могу да живим са тобом, или уопште да не живим. Да, решен сам да лутам, толико дуго, толико далеко, све док не будем могао да долетим у твоје наручје и нађем се код куће са тобом, где ће моју душу пригрлити твоја, у краљевству душа - да, жалим, тако мора бити. Схватићеш то боље када будеш знала колико сам ти одан. Никада ниједна друга неће имати срце моје, никад - никад! О, боже, зашто човек мора поћи од оне коју воли, јер мој живот у Б. какав је сада, бедан је живот. Твоја ме љубав у исти трен чини најсрећнијим и најнесрећнијим човеком на свету. У мојим годинама, потребна ми је сталност, истоветност живота, може ли то постојати у нашим околностима? Анђеле, управо сам чуо да се пошта шаље сваког дана - и стога сместа морам завршити, како би ти одмах добила писмо. Буди с миром - воли ме.. данас.. и јуче.

Моје су сузе пуне чежње за тобом, животе мој, моје све, збогом. Ох, настави да ме волиш, никада не сумњај у најоданије срце

Твог вољеног Л
Заувек твој.
Заувек свој.
Заувек наш.

Лудвиг ван Бетовен
(1770-1827)

За Лујзу Коле Кроазет,
Субота, један сат после поноћи

Говориш ми тако нежне и умилне речи, драга Музо. Eh bien, стога те молим да за узврат примиш ове још нежније и умилније речи. Твоја љубав натапа ме као млака киша, све док не продре до самог дна мог срца. Зар ти не поседујеш све што је потребно да бих те волео - тело, ум, нежност? Твоја је душа чедна и чиста, а ум снажан и виспрен. Ниси нарочито поетична, али си упркос томе, песникиња до сржи. Док те посматрам, у теби видим само сушту доброту. Твоја недра - тако бела и тако мека - оличавају читаво твоје биће. Ниједна коју сам до сада имао, или коју сам желео да имам, не може се поредити с тобом. Понекад покушавам да замислим како ћеш изгледати кад остариш и чини ми се да ћу те тада једнако волети. Можда чак и више.

Гистав Флобер (1821-1880)

Лујза Коле

Есеј | Лука Радовановић

Моралистички коментар у роману *Мол Фландерс*

Како у свакодневном животу гледамо на морал? Шта у нашем језику то уопште значи? Није ли од самог морала лицемерно то што се савија под налетима нових времена и табуа? У дефиницији морала, ако је прихватимо као истиниту каже следеће: Морал је појам који означава оно што се у људском понашању и обичајима прихвата као ваљано и добро; то је скуп, уређен систем норми људског понашања. У етици су присутне различите претпоставке о карактеру морала. Неки етичари сматрају да се, сходно људској природи може умским или разумским путем изградити и успоставити универзални систем норми људског понашања који би важио на општи и нужан начин *a priori*, независно од датих историјских и социјалних околности. Уколико се то не би постигло, по том становишту, било би могуће барем разликовати оно што је у неком систему норми општељудско и трајно важеће од онога што је важеће са неког специфичног, посебног становишта. Према другом мишљењу, системи норми људског понашања не могу се вештачки октроисати, они су посебна сфера (духовне) стварности или колективне свести и, као такви, увек су партикуларни. У том смислу, морал је увек скуп правила понашања једне одређене заједнице, која може бити посматрана на нивоу једног народа, једне класе или посебне организације као и на нивоу професија и сл. Моралне норме као и статусни симболи иако функционишу на исти начин у свим културама, су често различити у истим.

Дакле, можемо закључити да схватање морала може бити индивидуално на различитим нивоима. Оно што би се могло узети као чињеница је да свако од нас захваљујући васпитању и култури у којој смо одгајани има у себи једну моралну црту која је ту ако не да нас спречи да починимо нешто неморално онда барем да служи да у својој свести разграничимо поступке на моралне и неморалне.

Проблем настаје када се наш индивидуални морал, оно што ми мислимо да је добро или барем дозвољено, сукоби са колективним моралом друштва или заједнице којој припадамо. Шта

се дешава кад се наш лични морал успротиви колективном који је добрим делом условио наш индивидуални морал?

У својој књизи *Негативни јунак* Никола Милошевић се бави питањем јунака књижевних дела који су на разне начине испали из етичких шина стварног, читаочевог света и фикционалног света из књиге, те се стога могу окарактерисати као неморални или сумњивог морала. Један од таквих јунака је управо наша јунакиња Мол Фландерс из истоименог романа Данијела Дефоа. Роман *Мол Фландерс* написан је у првом лицу као приповест жене у Енглеској XVII века. Она приповеда о свом животу пуном препрека у коме пролази кроз шест бракова из којих добија тринесторо деце од којих ниједно није задржала, да би се на крају препустила лоповском животу и довела себе пред вешала којих се једва спасила. За њен живот тешко да би се могло рећи да је моралан, али ипак читалац осећа одређену дозу емпатије и не жели за Мол Фландерс крај какав је она можда и заслужила ако бисмо слепо пратили етичка правила која су крута, а морал лицемеран, али флексибилан и временом пролазан. Читалац не жели да она заврши на вешалима нити буде кажњена за своју порочност.

Тим феноменом се бави Никола Милошевић. Сматра да привлачност негативног јунака лежи у пишчевој специфичној етичкој калкулацији којом нас, као читаоце и саучеснике негативног јунака, суптилно води ка томе да оправдамо јунакове злочине (део смо јунакових злочина јер им пасивно присуствујемо а не чинимо осуду). Једна од главних техника писца коју препознаје је “адвокатска” коју аутор користи када жели да нам приближи свог јунака и да га морално оправда као што то адвокат ради за свог клијента пред судом. За разлику од прве технике која полази са моралистичких позиција ова “адвокатска” полази од хуманистичких настојећи да нас учини попустљивим и великодушним, односно хуманијим него што би смо то били са ванкњижевним злочинцем. Оба ова тумачења, по Милошевићу, заснивају се на претпоставци да писац брани негативног јунака апелујући на (не)иделане стране човековог бића - морал и хуманост. Тако правдајући негативног јунака, човек показује оно што је добро у њему самом.

Са Мол Фландерс имамо специфичну ситуацију утолико што нам се писац обраћа кроз њу, па тако добијамо утисак да је она сама свој адвокат, самим тим је бољи ако ми присуствујемо њеним (не)делима а она успе да се одбрани. Томе у прилог иде и њен карактеристичан дискурс којим она јасно покушава да се оправда. Наиме, она својим излагањем апелује на читаочево хуманост и морал а да притом сама не показује никакве одлике моралности. Ја бих то препознао као специфичан вид софизма, али урођеног. Моралистички коментар у Мол Фландерс није ништа друго до један део њене специфичне одбране и стога је потребно ту одбрану размотрити.

Ситуацију можемо да посматрамо и из угла у коме она, преступница са досијеом у Старом Бејлију и Њу Гејту покушава да се од тих правних акта који сведоче о њеној кривици одбрани овом исповешћу коју сама пише. Тако би се могло рећи да је ова књига заправо признање о кривици, правдање и одбрана пред судом читаоца.

Прво оправдање за свој пад даје нам већ на самом почетку: *...моја ме је таштина упропастила.*

Након тога оправдања се само ређају: страх од беде, лош положај жене, потреба за сигурношћу...

Још једна од олакшавајућих околности која доприноси томе да читалац сажаљева Мол када страхује од могућности вешала је чињеница да њу хапсе због ситног злочина, наивног, колико то крађа може бити.

Један психолошки добро реализован трик у одбрани Мол је то што она сама себе поставља као негативни пример, а своје поступке означава као нешто што онај ко њену приповест чита никако не би смео урадити. Паралеле између ове две књиге су у најмању руку проблематичне, чак врло дискутабилне, али у Камијевом *Странцу*, имамо занимљиву реченицу које се можемо сетити при читању Мол Фландерс: *Кривац сам, ја то испаштам и од мене се више ништа не може тражити.* Исту реченицу би могли чути из уста Мол Фландерс али у неком, другом посебно контексту. Она каже:

Тако сам пошла у пропаст без најмање бриге, и ево сам ваљана опомена свим младим девојкама чија је таштина већа од њихове врлине.

А то је само један од многих савета које она путем свог лошег примера упућује читаоцу апелујући на његову моралност.

Дигресија

Метод који аутор користи је такође наметање морала кроз овакав лик, што је јако вешто. *Дете ћете научити да се боји ватре када оно само увиди да је ватра врела.* Јако вешто, с обзиром на то да се у исто време и саосећамо са Мол. Сетимо се Робинзона који поставља стубове морала по свом нахођењу и пристрасном сећању на цивилизацију.

На тај начин ми добијамо утисак да она заправо није толико негативна и неморална јер је своје неморалности свесна и не подржава је. Тако се читаоцу стављају вођице те он наведен Молином самоодбраном може да превиди да је њен злочин утолико већи што она знајући да чини зло наставља са тиме. И сам Дефо тврди у предговору како се ради о аутентичним мемоарима жене чији је животни пут био веома шаролик, па би управо због својих застрањивања требао служити читатељкама као опомена да саме не поклекну пред сличним искушењима. Један од главних агурмената којима се Мол брани је тежак положај жене у свету у коме доминирају мушкарци.

Мол Фландерс је жена која тежи ка материјаној сигурности. Сматра да је сиромаштво проклетство врлине, а лепота узрок порока. Њен идеал од детињства је ослобађање од било какве врсте материјалне зависности. С обзиром на прилике живота у XVII веку с правом можемо поставити питање - да ли је и како жена могла сама преживети поштеним радом. Исто се пита кад размишља о новој удаји пошто јој је муж побегао од повереника. Она нас заправо извештава да су венчања последица смишљених планова, интереса, трговине, а да љубав у томе нема удела, или тек врло мало.

Након што ово каже ми заправо примећујемо колико је Мол еманципована, па макар и по цену морала. У модерном тумачењу тај њен квалитет могао би да оправда и олакша моралну тежину њених (не)дела.

Неки историчари књижевности сугеришу да је осамнаестовековно приповедање заробљено између потребе за стварањем новог, убедљивог дискурса о индивидуалној аутономији и жеље за уздизањем појмова социјалне обавезе и каузалности.

Дефо ублажава ову напетост жртвујући друштвене обавезе ради индивидуалне аутономије. Тиме он на неки начин оправдава Молино скандалозно понашање.

Савремена читања Мол Фландерс наглашавају њену отуђеност и еманципацију из друштва у коме доминирају мушкарци. Тим тумачењем њен живот се анализира као врста самоочувања којим се мотивише њено понашање.

Модерни критичари Молин индивидуализам третирају као једини успешан пример осујећивања карактера патријархалног аутотритета у роману тог времена. Тим заслугама се неморалност њених поступака баца у сенку. Може се рећи да је то делимично тачно, али и неуверљиво да Мол ради то што ради како би тенденциозно срушила патријархалне моралне вредности. С правом се онда можемо запитати да ли то значи да по модерном тумачењу моралистички коментар у роману није потребан као одбрана јунакиње.

Али, морамо се упитати колико је та вредносна рачуница оправдана и колико је та оправданост производ промењених вредности модерног друштва и пишчевих метода одбране своје јунакиње. Када се наброје сва Молина недела није тешко видети да је њен живот пун моралних падова са светлом тачком само у затвору, када је мислила да јој је смрт на вешалима неминовна. Чак и тада можемо да се запитамо колико је њено кајање искрено. Да ли наш модерни осећај за морал дозвољава толико прекршаја зарад стабилног живота у вишем сталежу?

Чињеница је да је Мол Фландерс књижевни лик који не само да се креће у сивим областима морала већ неке границе доброто прекограчује.

Несумњиво је да кроз ову приповест о Молином животу ми заправо видимо једну добро запаковану одбрану у којој је моралистички коментар само један од аргумената одбране. Дакле, уз наративни ток тече и ток једне добре „адвокатске“ одбране негативне јунакиње.

Чак и поред амбивалентности наративног бића која се посебно осликава у контрасту између дела јунакиње и њених моралистичких коментара та одбрана не губи смисао, већ чак може снажније да делује на читаоца.

Данијел Дефо

Љубавна прича | Ђуро Шефер Сремац

РОМЕОВСКА ЉУБАВ

(Пољубац цвета зевалице)

Смеђокоси младић срећно је носио на неразвијеним плећима заљубљеничких седамнаест пролећа. Мислио је занесено да ће сваког израћања руменог диска безбрижно полетати у загрљај небеским плавинама, толико осећаше неку силну, дотле њему непознату снагу што будила се из неистражених дубина устрепталог бића.

Није ни чудно - Она беше извор његових ненаданих треперења. Она разбуктавала, у сенци процвале зове, дотле непробуђену енергију младости. Имала је искричаве зенице боје зрелих кестенова! Трешњолике усне њене вајаху најскладнију мелодију коју је невини младић икада дотле слушао и за коју је раније начуо да је могућа само у нестварном свету. Можда тамо негде иза тајанстава дуге јер у бајке никада веровао није.

Не беше му битно што је још одвећ млада; тек је пупело њено невино, најневиније четрнаесто пролеће. Не жељаше већ у корену спутавати раст нејаке биљчице коју први пут осунчаваше ново, њено унутарње сунце. Из дана у дан постајаше све свеснији како лагано тоне, драговољно, без опирања, у вртлог без дна, без повратка. И беше као опчињен...

Кажу: тако се рађа Љубав. Њено величанство, царица звана Љубав која уз помоћ невидљивих нити сунчане харфе чврсто управља одрвенелим покретима удова у присуству његове мале успијуше. Као замађијане, руке извршавају наредбу најдражих му мисли: додирнути те топле нежне прстиће и надати се да ће они прихватити, без неповерења, са трунком загонетног стида, његов знатижељни додир. Хоће ли, потом, он постати само заљубљеник у саму успомену на доживљени испреплетени загрљај прстију - о томе марио није; чак беше му драго непознато ново осећање које ће од

тога тренутка, часа и дана, управљати његовим садашњим и будућим трајањем...

(А највећа незнана владарка људског рода - царица Љубав - живи, нажалост, само у кратком трајању живљења лета лептира. Људско биће, ипак и даље погубно срља на само дно провалије зване - Живот тренутка. И пријатно му срцу док дрхтуљи сваки нерв, а не зна ни зашто ни због чега - за цену властите жртве не пита.)

...Снови презаљубљена младића, од тог судбоносног немуштог говора прстију, бејаху оживљени јавом. Његов свет доби, бар му се тако чињаше, чвршће контуре облика и боја које инстинктивно, без његове воље, изнедрише значајну мисао: сањарити, чезнути, волети... Нека нова снага дотле неосмишљеног осећања беше кадра да од њега, голобрадог момчића, наивка гимназијалца, заљубљеног у музику Битлса - начини краљевића или просјака; безнадежног патника, заробљеног мрежама царице Љубави, или храброг освајача тајанствене тврђаве која се зове - Њене Очи.

И изнедри се, незнано откуда, његова ромеовска љубав.

* * *

О Теби опет сањарих. Стапају ми се у пробуђеним сличицама минути са нашег првог „виђења“, што нас понесе као захваћене бујицом у вирове неизвесности живљења.

И што се више трудим заронити у прохујалу лепоту тренутка, у магновења наших првих поигравања уснама - све снажније ми измичу сличице толико драгих детаља. Шапутасмо (бесмо тако слатко наивни!) најлепше, најзаносније речи о љубави док сумрак падаше по крунастим цветовима зовиног кишобрана. Где ли тада беху завејани, у слуђеним мислима, они чувени Шекспирови драгуљи љубави, које Ромео гугуташе малолетној лепотици Јулији (а и шта би нам значили кад нигде не беше балкона са ружицама)? Можда зато што бесмо затечени рађањем нама чудесног осећања на граници светова. Или бесмо незрели као плод ране јабуке, са

дрвета едемског, тог забрањеног воћа што мамише нас неодољивом генетском снагом својом?

Ми, Јулијо моје младости неповратне, бесмо дошли до сазнања да нам дрхтаве невинне струне чежње нестрпљиво очекују да буду што пре затитране чаробним штапићем у руци само наше Царице Љубави. Отуда тај унутарњи немир, па и потајни страх пред неизвесношћу Судбине, искрише наше зенице заљубљене. И Твоје скретање погледа када си као срна плашљива, тобоже избегавала моје сладострасне загрљаје...

* * *

Колико ме силно, још и данас, свег обгрљавају, зауздавају пипци медузе Љубави. Надражују ми они чула и буде слатку језу, узбуркану незнаном стидњом коју зрачише лепота кестенова Твојих очију, Јулијо! Желим, волим призивати из сећања дрхтаје твојих још недозрелих дојколиких пуцади, при мојим богобојажљивим додирима уснама. Не знадосмо довољно праву улогу напућених усница спојених у „сусрет највећи на свету“. Чинисмо оно што нам пријатно беше у тренуцима немужних треперења среће коју одрасли зову тако немаштовитим изразом - *љубавна заслепљеност*. Знали смо, додуше, из петпарачких љубавних романа да су за прави љубавни састанак пожељни сребрна месечина и жмиркаве звезде, али нама таква срцепарајућа атмосфера потребна не беше. Зачарани сумраком, дуго у ноћ испијасмо чаше љубави док мазисмо се шапатима, заштићени од тамног, досадног света.

И беше нам лепо, беше нам топло у затитралим дубинама душе.

Ничу ми из сећања властите речи које ти шапутах при ушној шкољци док објашњавах значење „зеваличиног пољупца“. Ти смејаше се звонким невиним смехом мом необичном поређењу док сам ти цвркутао бесмислице о магичном рађању љубави између пчеле и цвета „зевалице“. Драговољно се као чудом отвара тај тајанствени цветак, при додиру пчелине рилице, сисаљке, којом она као добра вила, наредбом свог генетског кода,

мора да га опраши. Неуморна радилица пчела љуби ли љуби тучак Живота да би он крунисао касније, обострану љубав ванвременску, тамнозеленом чауром; у њој љубоморно скрива, чува драгоцене Божије семенке, неопходне за рађање Живота новог, када се створе услови земаљски - пролећни пољупци небеског владара, Сунца.

Твоје купинасте напућене усне што и нехотице мамише на додире - беху сладострасне латице спремне на „зеваличин пољубац“. Ти девица си у рајама мојих додира Живота или Смрти, уклетог богомољка, чију снагу смртоносне сисаљке тада још слутио нисам. Сунчане ти струне из зеница беху задојене дамарима страсне чежње што нас мамише у замку дотле недоживљене врелине. Раја или Пакла?

* * *

Немој ми бежати из сећања и мрвити латице својих пољубаца, подата моја „зевалице“. Ја бејаш Ромео твој, у ноћи обгрљеној опојним мирисима цветова невесте зове. Ти удисаше уздрхталом пупољцима груди лепоту наше *Ноћи откровења*. Како си само била нежно предата додиру пчелиње жаоке! И омамљена беше, Јулијо из ноћи дотле несањаних, нектаром медне страсти!...

Сваког рађања пролећа затитра у грудима струна харфе прохујалости, када невинне зовине пахуљасте звезде понуде заштиту, својим раскошним кишобраном сећања, медоносним пчелама. Зар то не беше и заштита љубави нашој, никада до краја оствареној?

Данас онемоћала старост душу греје опојним дахом кокичастих цветних лептирица зове. Време не лечи ране младости, само их још дубље, болније, неповратно урезује у ум немудрости, у душу беспомоћног заморчета свемира, наивног бића људског.

Преведена поезија | Ајатен Мутлу

Биографија

Ајатен Мутлу, турска песникиња и писац је рођена 6. октобра 1952. године у Бандирма, Турска. Дипломирала на Факултету за менаџмент Универзитета у Истанбулу 1975. године. Постаје политички активна са петнаест година и придружује се покрету за женска права. Преводи дела жена песника из антике до данашњих дана у селекцијама из целог света. Превела је и поезију неколико српских песника.

Добитница је Ибрахима Илдизоглу књижевне награде (1999), награде Међународног састанка песника Јалова (2001) и Сунулах Арсои књижевне награде (2005).

Књижевна дела: *Одупри се моја љубави* (1984), *Време долази када...* (1986), *Траг пепела* (1993), *Ка мору* (1996), *Дете и вече* (1999), *У потрази за изгубљеним значењима* (2004), *На прагу* (2009) и друге...

ИЗНЕНАДА

ако је твој сан изненада прекинут једне ноћи
и живот ти погледа у очи
кроз вриштеће очи беспомоћних људи
застани и размисли
и у том моменту кад постанеш тих
као шума што је заборавила гласове јелена
помисли на смех што још увек титра негде
оних дана док си скупљао
светлост
из мрака

црвени каранфил на твојим грудима
белешке из филозофије под твојом кошуљом
помисли на улице у којима си вриснуо шетајући
оног поподнева што беше чисто и јасно
као дрхтав лист на киши
помисли на оне пријатеље и оне пророке
за које не знаш где су сада

ако се време изненада смрзне мрачним погледом
у јадниковим тужним очима
растући као тумор у твојим очима
ако ништа и нико не може умирити
жалост у теби
помисли на живот, ту луду вештицу,
и човека, живота детета
са којим се осећаш повезан чистом љубављу,
тог мргодног другара
тај океан без дна
и насмеши се
са великим цветом у својим очима

ПОСЛЕДЊИ ПОКЛОН

на месту где је усамљено дрво умрло
птице лете три пута, високо горе, около наоколо
тек да понуде жалост вилама лишћа

заштити га, заштити
коначан сан овог доброг дрвета
благосиљај га умирујућим речима

са зрацима тек рођене звезде
покриј његово невино стабло
обмотај му усамљено тело
умирујућим речима

речи само и само речи
су очекиване од живих
те бескорисне речи узалудне

сада све је готово, ни ветар
ни раздрагани жамор црва у дрвећу
ни месечине у ноћи
ни проклета тама
ни живахан смех сунчеве светлости
неће миловати његову кожу

о птице вратите се, летите високо горе, около наоколо
цвилите, пустите своје сузе у његово избледело лишће
нека то буде последњи поклон живота за дрво

о птице летите високо, около наоколо, три пута још
на месту где дрво је умрло у овој радосној шуми, потпуно само

ИЗГУБИСМО СЕ У НАМА САМИМА

разговарале смо
иза камина
самоћа и ја
оставиле смо гласове на стољњаку
и одшетале

плави месец је такође шетао са нама
мачка боје лешника гледа заслепљено
треперећа црвена светла
стајала је и гледала у сенке
испреплетаних духова
што падоше у воде Боскаде
као усамљени лав
протежући се неко време

човек је седео сам
жена је седела сама
били смо нас двоје
ти са мном
ја с тобом рука у руци
побегли смо из претрпане скупине самоћа
и придружили се усамљеној скупини

прво смо читали тугу једно у другом
онда смо сели на мокру траву
ти си говорио остајући тих
ја остављала тишину да говори

док су бродови у Боскада луци чекали
на људе
светла су се угасила
мачка је отишла
остављајући нас двоје на мокрој трави
на месту у времену
тебе и мене...

СЕЋАЊА СУ ТАКОЂЕ...

оголила сам своје гране
и разбацала звона лишћа по ветру
носила сам суву траву из давнина
рекох, ватра би требало да буде велика
у шумама изгорелог срца

ако су дани тишине камење
на прагу врата
ако они пресецају плаве улице у венама
смех њихове самоће мора да се чује
у свитање голотиње дрвећа
мора да гори као ватромети што се врте

ватра мора да буде велика
сећања су такође покривена пепелом на гробљу љубави

РАЊЕНЕ ЖИВОТИЊЕ

I

били смо тешке смрти на крилима брзине
само нас је страх хранио
у устима ватре остављали смо тело

газили смо кожу кроз пепео ватре
не знасмо шта долази после ноћи уопште
заборависмо како смо волели
наше су љубави такође биле рањене животиње

ми смо били рањене животиње у нашим љубавима
размењивали смо себе са другима
лица нам се умножавала у нашој малобројности
били смо други што не знаше друге

били смо многи, да л' постојасмо, претпостављасмо
били смо давнашњи, уморисмо наш глас
сахранисмо наше шуме у нашим гранама
и заспасмо у корењу тишине

II

наше корење је такође трулило у тишини
миловасмо змије од меса без додира
изградисмо ледене замке у нашим срцима
у тами имагинарних вођења љубави

у залеђеним срцима замака
љубили смо ватру на устима тела
били смо рањене животиње у нашим пећинама
уморни стражар наше крви био је страх

страх је био тај који је чувао кућу наше крви
изгубисмо време и бејасмо заглављени у тренутку
животиња у нама гребе мермер
као папир што цепа своју реченицу

као унезверена реченица што цепа свој папир
ми кидамо чворове омче живота
ми немамо его за ношење него лаж

КАМЕНО ОГЛЕДАЛО

У знојавом месу ноћи
живот, та тешка грива
баца прашину ништавила у ваздух
ка неонским светлима реклама што звоне
према сенкама иза челичних решетака

постери се крећу преко уморних булевара
смех разбија камено огледало
времена, свиленим чекићем
кристали ветра
бивају разбацани околу рукама ноћи

гомила у паради игра док прилазе
као сјајне златне полуге
у залеђеним очима ноћи
сузе усамљеног коња што цвили тихо
сјаје

живот, та тешка грива
лети тамо вамо
у угашеном даху звезда
стари коњ умире
на дрхтавом снегу
стари коњ умире
коњ што једном је рођен као мала звезда
гледајући према свету стојећи међу питањима
на снегу што стење

богови и људи га не виде
они скачу у радосној осунчаности ноћи
светла, она се појављују и нестају
на дрхтавом снегу

коњ изгледа као мрља на улици
баш као перо које само што није полетело у зрак, лако и танко
обале живота бледе у даљини
пахуље одумиру на твоје лице

гомила у паради игра док прилазе
смех
врисци
коњ
гомила ђубрета
ништа
бивају сахрањени у распадајућој ноћи срца

- *Песме са енглеског превела Наташа Бајић*
-

Две кратке приче

КОБНА НОЋ

“Нећу стати на тај мост и нећу узети камен”, сасвим одлучно је одговорио, прекрстивши руке у знак протеста.

“Када бих само ја тебе слушао”, насмејао се и наставио да пише.

“Борићу се за дах, млатараћу рукама, дозивати у помоћ, али нећу потонути.”

Окренуо је главу у правцу прозора, који је већ дуго пропуштао месечеву светлост. Ноћ пуног Месеца испунила је собу сенкама, па су по зиду играле силуете ноћних лептира, свитаца и закаснелих пролазника. Огрнуо се треперавим мраком, настојавши да не мисли на оштрину ледене воде, губљење свести и нестајање у звуку затварања последње странице. Посматрао је занесењака пред собом, човека који у жару тренутка, понесен сјајем сребрнасте ноћи, кроји његову малу судбину. Мрзео га је, али га се у исто време и бојао. Сада је дошао у ситуацију да мора да моли за свој живот, да клечећи на коленима преклиње за мрвицу милости. Својим зажареним и уплаканим очима гледао је сенку пера која се вијори на зиду, и као застава се победоносно зарива у његово потопљено срце.

Како је игра сенки постајала све живописнија, његове су руке биле под све већим теретом. Осећао је како му конопац сече вене и зауставља крв, а дланови падају ка земљи, као одсечени. Ледена струја је потресала тело, управо у ритму померања пера на обасјаном зиду.

“Борићу се”, несигурно је изустиио, гледајући у поседнуту прилику крај отвореног прозора.

“Ја кројим твоју судбину”, нагло му се окренуо, повисивши глас.

Минути су пролазили, а њему је све више понестајало ваздуха. Звук немирне воде разгранео се великом просторијом, па

су таласи великом брзином ударили у зидове. По њима су још увек трепериле сенке, а глава будућег утопљеника грчила се у настојању да преживи кобну ноћ. Обема клонулим рукама држао се за столицу, а повремено би се у болном јецају ухватио за врат.

Крај прозора је мирно седео човек са пером у руци. Гледао је како облаци заклањају Месец. У наступајућем помрачењу зачуо се хук воде, да би убрзо наступила злослутна тишина.

“Ја сам твој Бог”, изговорио је са задовољним изразом на осенчаном лицу и погледао ка месту где је до пре пар редова седео несрећни млади господин из богате породице.

Једним потезом руке отерао је случајне пролазнике са моста и стакленом чашом заробио уморног ноћног лептира. О убиству те кобне ноћи сада нико неће моћи да посведочи.

Јелена Цветковић

ДИВ

Моја прабака била је див. Тако ми је мама рекла, још кад сам била сасвим мала, као пасуљ, као зрно пиринча. Није моја прабака била див зато што сам ја била минијатурна, већ зато што се она мојој мајци чинила непрестајућом. Стално је расла, на све стране. Дужила јој се кључна кост; повећавао нос као Пинокију; руке су се неприродно кривиле колико су биле дугачке; мишићи су расли као пликови - велики, испупчени, испреплитани и набрекли на местима где не би требало ни да их буде; њена рамена су изгледала као да има три слоја нараменица; кључна кост јој је направила места за још једну главу; глава јој је била Сатурн; ноге секвоје; стопала корита река; стражњица два брдашца између којих смо изградили наш мали град; њен стомак океан са виром на средини... Била сам превише мала, кад је прабака умрла. Али све ово ми је испричала мама.

Стотину, хиљаду пута, међутим увек мало другачије. Час би стопала-корита постајала тешки танкери пуни нафте; час би руке биле дрвеће, час пантљике; понекад јој је стражњица личила огромној шерпи за пекмез моје баке; а ноге би биле боце бутана или књиге наслагане у недоглед једна на другу... Постајала је прабака, тако, сасвим чудновато биће. Исткана од сећања моје мајке, па и моје баке - коју јесам стигла да упознам - утиснута у моје замисли као неко митско биће; као титан; као природа сама. Мама ми је рекла да је прабака умрла два дана пошто сам се ја родила. Имала је сто две године. Иако нису тачно знали годину рођења моје прабаке, грешка је могла да буде годину или две дана. Прабака је рођена, дакле, у мраку изгубљених присећања, неког другог света који нам је сад јако далек и неразуман. Баш као божанство. Мама ми је још казала да је прабака узела моје телашце међу своје прстограње и да ме је гледала дуго својим калейдоскопима. Онда ме је вратила мајци у наручје, па легла у постељу и никад више није устала. Као да је хтела да се увери да ће са мношвом све бити у реду, па кад је схватила да хоће, отишла. Али, по причи моје маме, она је још увек ту. У свим стварима које помиње и дотиче, она види своју баку, моју прабаку. И ја полако почињем да је назирем. У оџацима фабрика видим њене отежале листове; кровови кућа су јој лактови; цвеће на улици мајушни брчићи у угловима горње усне; паркет је одебљала кожа њених пета; шодер крај градилишта тешке сузе, асфалт рапави језик...

Кад сам први пут видела гроб своје прабаке, заплакала сам. Деловао је тако мали. Као пасуљ, као зрно пиринча.

Ана Милош

Песме за децу | Тодор Бјелкић

Животопис

Тодор Бјелкић је рођен 1946. године у Доњем Скиповцу код Добоја, али је још као дете са родитељима се настанио у сремском селу Гргуревци.

Бјелкић несумњиво спада у ред великих дечијих песника који се у јавности појавио почеткомседамдесетих година прошлог столећа, раме уз раме са Добрицом Ерићем. Аутор је преко двадесетак збирки поезије за децу, више драма за најмлађе које су извођене на радију, збирки поезије за одрасле, а новинским текстовима се не зна ни број. Све до пензије, радио је као новинар у *Сремским новинама*, а сада се бави искључиво писањем.

Тодор Бјелкић је за свој рад добио велики број књижевних и новинарских награда, међу којима се издвајају: *Истина*, *Светозар Тоза Марковић*, *Лаза Костић*, *Светозар Милетић*, *Јаша Томић* итд.

За дечију поезију је добио признања из целе бивше СФРЈ међу којима и Повеља за допринос књижевности за децу, *Весела свеска*, Сарајево; Прва награда Фестивала песника за децу *Булка*, Црвенка; Повеља *Змајевих дечјих игара*, Нови Сад; Прва награда за поезију у Сокоцу; *Повеља за развој дечјег стваралаштва у Цељу*, Словенија и друге. Члан је УНС-а.

Живи у Иригу подно Фрушке горе.

ПЕСМЕ СНОХВАТИЦЕ

Завичај песме наши су снови,
нама одатле песма доплови.

Као златасте рајске птице,
песме су наше снохватице.

Кад су нам снови сјајни, весели -
то су се песма и радост срили.

Ако се сан са тугом сретне,
песме бивају горке и сетне.

Све су песме из снова приче,
и све на свој завичај личе.

Снови вајају песмама лице,
зато су песме - снохватице.

ЈУТРО

Птице у кљуну донесу зору
и окаче је на мом прозору.

Кроз други прозор видим јасно:
мршави месец мре безгласно -

истопи се као бомбона,
а гроб му - цела васиона.

На трећем прозору, следећег трена,
гле, расцветала се ружа црвена:

изјаха Сунце с круном зрака,
топло кô мама, топло кô бака.

Белином пева соба снена
као да је, тек, окречена.

А Сунце, већ, у два скока,
прескочило преко потока,

погладило дрвећу косу,
украдо трави кликере-росу -

и сада чучи на врху крова
са јатом белих голубова.

БУБАЦ И БУБА

Чим се јавила сунчана труба,
срели се бубац и лепа буба.

И као што то бива код буба,
на први поглед се родила љубав.

Док су се гледали право у лице,
ухватиле их - „луде бубице.“

Ветар разноси сигурне вести:
бубе се воле до несвести.

Каже да се бркате бубе
иза плота мазе и љубе.

Тако озбиљне, тако бркате,
а због љубави и данас пате.

(Кад су бркате, међу нама,
ко је ту ОН, а ко ли - ДАМА)?

Ветар шушка да је срамота:
усред дана, па - иза плота.

Једино пролеће хоће и уме
да заљубљене бубе разуме.

ЈЕСЕЊИ ВЕТАР

Ко ли се то шуња нашој кући?
Хоће ли можда у собу ући?
Помало и страх ме хвата,
срећа да су ту мама и тата.

Ево га: полако куца и плаче.
Не, то само мјауче маче.
Ма, није маче. Нешто је јаче.
Можда је јаре, кад тако скаче.

Сад, опет, тутњи попут воза.
Па, ипак мекеће као коза.
Хукће и букће попут звери.
Јесте, страх ме. Срце трепери.

„Буди се, мама! Чујеш ли, тата?!
Сад ће у собу! За кваку хвата!
Можда је гусар с далеког мора
долутао до мог прозора!“

„Не бој се, сине“, каже мама.
Њеним гласом засија тама.
„То само јесен напољу лута
и носи ветар испод скута“.

ПОМИЛУЈ МЕ, ТАТА

На леђима носиш темеље куће.
У очима топлим рађају се звезде.
На руке би смели лептири да слете
и птице да песме бескрајне угнезде.
Јер, руке ти миришу на сомуне вруће,
а грубе шаке никада не прете.

Помилуј ме, тата, у шуштаво вече,
па иако више баш и нисам мали;
нека твоја прича жубори и тече,
за косу ме чупни - шта ће да ми фали?

Од твога осмеха топла кућа сија,
без тебе би, хладна, зајецала тамом.
Смешиш се лепше од целог света.
Од твог осмеха растапам се и ја:
живи, молим те, три стотине лета -
заједно са мном и са мамом.

Помилуј ме, тата, у буцмасте зоре,
па кад се тргнем и упитам: „Ко је?“ -
видећу очи што љубав говоре
и дан ће ми личити на осмехе твоје.

КАДА БИ МОРЕ ШЕТАЛО

То ником не би сметало,
ма, био би то рај,
кад би се море шетало
из једнога у други крај.

Замислите: Јадранско море
чак у подножју Фрушке горе,
а тамо сунчана плажа,
по води барке плове,
док изнад сремских пејзажа
посматраш галебове.

И замислите: једног дана,
однекуд из Тихог океана,
доплови буцмасти кит,
весео и сит,
без невоља и брига,
око Руме - до Ирига...

Кад би се море шетало,
од Бара до Црвеног чота,
стварно ником не би сметало,
била би то права дивота;
јер, нико не би могао рећи
да море видео није,
они најмлађи и они већи,
из Шида или Инђије.

Кад би се море скитало,
попут путујућег циркуса,
много би збрке настало,
било би правог џумбуса.

Замислите: на барској плажи
туриста своје море тражи -
да ли је сан или јава:
куд неста јадранска пучина плава?!
„Где да се купам, кад нема воде,
стварно, куд ли то море оде?!“

Хеј, мој весели куме,
одшета Јадран у сремске шуме,
па, ако ти се баш исплати -
причекај га док се не врати.

Заиста, кад би море хтело
да мало протегне ноге,
догодио би се милион чуда
и смешне ствари многе.

Илузија смисла | Милица Јефtimiјевић Лилић

ИЛУЗИЈА СМИСЛА

Била сам убеђена да речи,
Мој највећи посед, долазе из мене,
Да моја својина су, моја крв, мој дах
Док не спознах варку -
само крик био је мој,
Речи су, баш те исте, већ дали свету
сви претходници, поседници истог грча,
Истог мрака и сјаја.
И све њихово је, форма и звук,
Првенство истине
До које, верујемо,
дошли смо сами.
Откад већ под истим бременом
Посрћу ини из безвремена
И с истом надом речи држе се,
С вером у спасење.
Пролазимо и залуд се узрујавамо.
У свему што постоји остављамо исти шум,
Песоа записа.

О, болна, трагична понављања
Премијере са силом заноса,
А све већ виђено,
Наш први снажни бол,
Давно исплакан, опеван,
Већ сажаљање изазива код бивших.
Није ли мој, (наш, нас садашњих, нових)
Смисао само, илузија смисла,
где са страшћу дајемо
свој неисцрни потенцијал
снагом морања да потврдимо се
Као нико пре нас.

Непознат немир гура нас у то
Или одјек празнине
Или бекство од свега,
терор сати што бесмислено нижу се
душу и лице гужвајући.

Но, док гине се на све стране,
Неутешно од неизлечивих болести пати,
У незнању потону свет ваш и мир,
А устрељени случајним хицима
Диљем планете недужни падају,
и све бесмилсенијим чини се сваки дан,
Илузијом стварања заштићен,
Свако је бар на кратко, безбедан!
Пре нас кроз исте дрвореде
Прошао је ветар, када је ветра било,
А лишће није говорило
Друкчије него данас.
Само су нам ћутања иста,
Тишина што огласила се именом нашим.

18. 8. 2016.

СВЕТИ МИРИСИ

Свети мириси детињства
Прате нас, живе у нама,
Враћају слике.

Зимско је јутро
Кућа сва у мирису,
на столу румени хлебчићи
разних облика,
Бадњи је дан,
треба поћи у шуму,
узети Бадњак,
умилостивити гладне птице.
А потом увече, нахранити Ватру
да се распламса, обасја Дом,
најави Велико Рођење.

Пре ложења, Бадњак стоји на шпорету
На њему, со и новчић,
за Мир и Благостање.
Потом Домаћин узима Бадњак и цара
шапћу се благослови,
лете веселе жишке
као да схватају игру:
Колико ватрице, толико дечице,
колико хлебова, толико синова!
колико звездица, толико цурица,
јагњади, сваког блага!
Колико ...
Мир Божји, Христос се роди!
Поновио би три пут,
потом се укућани изљубе
срећни, усхићени што
део су велике тајне,
новог рођења Христа
док свима онако замишљеним
чудан сјај као преузет са лица Бога
у очима благим изнутра блиста.

ИЗМЕНИ СЕ ИЗ ДАТОГ ЧАСА

Заболи ли те садашњи час
Нечијом руком погођен,
Нечијим муком повређен,
Нечијом речју помућен -
Измени се из себе.
Уђи у будуће време,
већ сутра оно ту је.
Баци поглед на свој бол
Као на лањски снег,
На нешто давно минуло
Већ дуго неважно -
Лакнуће ти,
Брже ћеш натраг к себи.
А потом кад прође све
И сам ћеш зачуђен бити
Том снагом бола
Спрам једног пада,
Тешког часа
У којем изглобљен био си
Из себе сама,
Другима предат,
Ономе што те слама.

7. 1. 2016.

ИСТОРИЈА

Осуђени на филмску верзију историје
Трајно остаћемо осакаћени за животну.
И макар је генијалци креирали са најхуманијим циљем,
Она ће остати то што је, фикција,
Стварни живот узмицаће чврсто стиснут у шапи
Мага што кроји свет по мери силе.
Све се једном морала десити први пут,
Искрено, истинито, страшно, крволочно
Све друго имитација је, манипулација.

ИСТИНА СИМОНИДИНИХ ОЧИЈУ

Мрзела сам земљу далеку,
Непознату у коју идем
Мајку напуштајући, своје детињство,
Тај нови језик који тешко учих.
Мрзела сам краљевство што ми нуде
Све узевши ми, мој живот дечји.
Мрзела сам себе што женско сам,
Што предају ме и продају
Охолом Краљу што све може
Сем да пробуди срце ми.
Мрзела сам свој живот,
Смрт дража била би ми у дому мом,
Гроб у земљи мојој
Од постеље брачне у коју лећи морам
Себе не спознавши,
Свему невична сем страху.

Ал' живот игра сурова је
И играти се мора по вољи чудној.
Мрзела сам очеве лажи
Да добро биће у дому том
Владара српског славног,
Да поштована и вољена бићу.

Кад старе похотне руке зграбише ме,
подераше на мени све чедно,
душу на двоје распорише,
мржња увећа се задуго.

И прође цела ми младост празна
У бесу прикривеном, патњи.
Тек једне очи што стално мотрише ме,
Дубоке светле ко сунце чедне
Пламен љубави запалише у срцу ми жедном
И почех све да волим:
Свог старог владара што довео ме
Патњу и срећу да кушам у земљи српској,
Тај чудни језик што прославиће ми име,

Тог тајног љубавника нетакнутог
Што осликаће ме у чежњи за мном,
Лепоту храма увећавши.
И не открисмо тајну никоме,
Ни једно другом, иако видело се,
Живели смо своју љубав ћутећи.
Све стало је у моје очи на фресци.
Сва снага љубави неисказане, непроживљене.
И препашће се од ње, Арбанас крволочни
Кад у храм уђе, где мој несуђени ослика ме
Чежњу толећи, створио ме,
На веке откривши наше боли.
А потом сви песници српски славиће ме,
Моје угашене очи, љубави жељне, будећи
У слави љубави да трају, да ме рађају
Кад сама наследника не родих.

Волећи све што мрзех
Вољу Врховну испуних:
Љубећи - љубљен бићеш!

НОЋ МУ ЈЕ САКРИЛА ЛИЦЕ

Ноћ му је сакрила лице
А оголила душу, лунарну луталицу,
Као без вида јурнуо је ка жени тој
Тако ослобођен стида
Што окива га и дави
Да чудо живота слави
Без форме и ограда,
Он запенушан у снази
И она не одвећ млада.

Ал' спој тих супротности
Замах даје обома
Да узме се тренутак
Неповратан у пролазности злости,
Да испије страст се неисцрпна, лакома
Што до чудног доводи склада
Супротности што се траже
Ко зна чим вођене.

Ал' извесно је једно,
Он мора баш до те жене
Јер непојмљивом игром неком
у њему неутолно све жуди
за њом и близом и далеком.

Извор немира, она вуче га
Од речи прве, замке
Што живот поставио је
Да о њу саплете се
Пометњом страсти морен,
Иако све безазлено беше у
Причи тој, тек свих збивања страсних,
Реч прави и једини је корен.

Животопис

Милица Јефтимијевић Лилићрођена је 28. 08. 1953. године у Ловцу код Бањске на Косову и Метохији. Завршила је Филозофски факултет, Одсек за југословенску књижевност и језик, у Приштини, а магистирала је на Универзитету у Београду.

Радила је у Приштини на Универзитету у звању асистента, као и професор на Вишој педагошкој школи. Била је секретар Друштва за српски језик и секретар Друштва књижевника Косова и Метохије.

Радила је у Радио Приштини мод 1975. као сарадник, а потом од 1979. до 1986. као стално запослени уредник у Редакцији за културу, а потом у Телевизији Приштина као уредник Редакције за културу од 1995. до 1999. године.

Као активан учесник културног живота у Приштини наступала на трибинама и рецензирала многе значајне књиге које су тамо настајале, тако да је њена улога у културној историји Косова и Метохије од седамдесетих година до 1999, када је морала напустити свој дом, од посебног значаја. Из тог периода остали су у периодици овог поднебља њени многи текстови и интервјуи на страницама *Јединства*, *Приштинског гласника*, на телевизијским тракама, као и литерарни прилози у *Јединству*, *Стремљењима*, *Новом свету*, *Копчи*, *Обележјима...*

Сарадник је многих часописа и члан неких жирија. Пише и приче за децу. Заступљена је у више антологија поезије и панорамама поезије. Песме су јој превођене на: руски, енглески, француски, мађарски, турски, македонски, немачки, шведски и друге језике. Критике на: енглески, италијански, македонски, ромски...

Живи у Београду.

Три песме | Јелена Глишић

* * *

Загризеш.
Кисело.
Пробаш још једном
увјеравајући се да ти се учинило.
Загризеш.
Опет кисело.
Не лаже те твоје чуло укуса.
Ко те, онда, лаже?
Мислио си да овако лијепа,
румена и мирисна јабука
може бити само слатка.
Није чак ни црвљива
па да можеш кривицу да свалиш
на црва.
Ипак поједеш.
Огризак оставиш
на отвореној страници књиге
коју си из учтивости узео од пријатеља.
Сутра ћеш бацити у смеће
кисели огризак
и непрочитану књигу.

СТАЗА ДЈЕТИЊСТВА

Моје дјетињство
Корачало је траговима
Војничких чизама
Кад на утабану стазу
Опале латице
Нанио је вјетар
А твоји табани
Миришу на земљу
И сасушене лати

Твоја рука исписује
Странице нове књиге
Док поглед прати
Јабуку која зри на пропланку
Којим је вијугала стаза
Мог дјетињства.

ЗАЛУТАЛИ ПОГЛЕД

Тражиш мој поглед
Али, нећеш га наћи
Ту гдје гледаш -
У мојим сјајним очима
Испод нашминканих трепавица

Мој поглед је
Пресјечен гелером
Мине из мог дјетињства
Пресјечен и скренут
И сад има другу путању
Несталну, и самом себи непознату

Немој да стојиш испред мене
Не кради простор
Мом погледу

Настрадаћеш
Од неког заосталог
Гелера

Афоризми | Деана Саиловић

- Будала је емининисала сву конкуренцију у окружењу.
Сада може суверено да влада својом глупошћу.
- Интелигентан човек може да се спусти на било чији ниво.
Паметном то не пада на памет.
- Нико се не ставља толико често у уста
као неко ко је окарактерисан као крајње неукусан.
- Најстарији занат се политиком запошљавања
чува од одумирања.
- Крче ми црева.
Нисам имала желуца да продам глас.
- Политичар је најфотогеничнији
кад испадне из кадра.
- Интелигенција вам је закржљала?
Процветаћете у нашој странци!
- Законодавство нам је
криминално организовано.
- Џаба сејете памет.
Издали смо земљу у аренду.
- Примарна жеља наше државе је
да и секундарне сировине нађу своје место у извршној власти.
- Апелу државе да купујемо домаће
одазвали су се једино странци.
- Србију с места померају још једино клизишта.
- Они са прстохват мозга
највише воле да соли памет.

- Јуче ми је цркао ТВ, данас веш машина.
Сада ћу морати да гледам властити прљав веш.
 - Залили би ми још једну историјску победу да нам није понестало суза.
 - Плате су им да се усереш.
Зато им радници раде у пеленама.
 - Србина одбију од сисе
чим стаса за мужу.
 - Чета ђака стасала је у армију незапослених.
 - Слава му! Напустио нас је још један
који није могао да живи од хвала.
 - У овим годинама једина земља која би ми дала азил је
Иловача.
-

Деана Саиловић, сатиричар аутор две књиге афоризама *Принцеза на зрну разума* и *Електроска исповедаоница*.

Уредник је сатиричне редакције портала за културу *Показивач*.

Члан Београдског удружења књижевника. Приређивач књиге *Жена и афоризам*.

Подсећање | О поезији

О српској поезији с почетака XX века

У поезији се наставља оно што је започео Војислав Илић: модернизација песничког израза и усавршавање форме према великим узорима са стране. Узори су се, међутим, променили. Војислав их је тражио у класичној старини и код руских романтичара. Песници овог раздобља тиме се више не задовољавају. Они уче највише код француских парнасоваца и симболиста. "Мешавина Парнаса и симболизма" јесте основно стилско обележје поезије српске модерне. Прелаз између војиславизма и поезије модерне чине два песника из Херцеговине, Алекса Шантић и Јован Дучић, који су заједно с приповедачем Светозаром Ђоровићем на прелазу између два века развили врло живу литерарну и културну активност у Мостару. Њихово гласило *Зора* (1896-1901) спада у најбоље српске часописе тог доба. Та два песника, у првој фази свог рада оба војиславовци и, заједно с М. Митровићем и М. Јакшићем, најважнији песници деведесетих година, достижу пуну стваралачку зрелост у првој деценији овог века и у поезији модерне обележавају два супротна пола: Шантић традиционализам, а Дучић модернизам и западњаштво.

За разлику од већине песника свог доба, који су се све више европеизирали, Алекса Шантић (1868-1924), певајући о слободи, српству, социјалној правди, остао је до краја веран националним и социјалним идеалима прошлога века. Снажна приврженост родном Мостару, где је провео читав свој живот, унела је у национална и социјална осећања којима је певао непосредност личног доживљаја. Прву песму објавио је 1886, а прву збирку песама 1891, за којом је дошао низ нових (1896, 1901, 1908, 1911, 1918, 1929). У његовом књижевном стасању, поред Илића, највећи је удео имао Змај, а од страних утицаја најважнији је немачки, посебно Хајнеов. Сав заокупљен високом улогом коју је наменио поезији, Шантић, нарочито у почетку, није поклањао веће пажње песничкој форми, те су његове песме често наилазиле на неповољан пријем критике. Б. Поповић је приметио поводом треће збирке, да његове песме "показују све мане некоректног стила и нарочито мане

некоректног китњастог стила". Неугодно дирнут том критиком, Шантић је у даљем свом раду настојао да пише што боље, да му стил буде што коректнији и што једноставнији. Као и други тадашњи песници радо се прихватао строге и концизне форме сонета и у тој врсти дао неке од својих најбољих песама.

Поезија Алексе Шантића креће се у целини између два традиционална опредељења, између личних и колективних осећања, љубави и родољубља, идеалне драге и нападеног народа. Као љубавни песник развио се под утицајем муслиманских народних песама, севдалинки. У његовим песмама дочаран је оријентални амбијент башта, шедрвана, бехара, шарених лептира; девојка која се у њима појављује сва је окићена ђерданима, бујне, изазовне али ипак скривене лепоте. Песник је занесен тим раскошним светом, али он није никада у њему, већ га посматра прикривен, с бојажљиве удаљености. Чежњиво, чулно казивање често прелази у тугу због неостварене љубави, промашености у личном животу и усамљености. Његова песничка интима прожета је снажним породичним осећањем. У великој елегији *Претпразничко вече*, његовој најзначајнијој песми, оловну тежину усамљености у опустелом дому олакшава, с једне стране, сећање на детињство и на идентичне вечери око распламсале ватре на огњишту, а с друге, утеха коју му доносе песме, и његове "и другова свију". Осећање братске љубави шири се у све већим и већим круговима: на породицу, на пријатеље, на живе и мртве српске књижевнике, на цео српски народ, на природу. И његова социјална и патриотска поезија обасјана је светлошћу породичног огњишта. У песми *Моја отаџбина* домовина је као родни дом, а сви припадници народа као рођена браћа. Везаност за родну груду, дубока је и трајна, кидање те везе изазива најдубљи бол у песниковој души. У неким од својих најпознатијих песама изразио је тугу због оних који заувек напуштају домовину и одлазе у туђ свет. Више од других песника наглашавао је патњу и мучеништво као најважније моменте у историјској судбини српског народа. Тема мучеништва народа прожета је осећањем његове непобедивости, чак ни смрт не представља крај борбе, него само њен наставак (*Ми знамо судбу*). У низу песама исказао је патњу и величину радног човека, сељака и радника. Међу њих тематски спада и најлепша песма коју је написао, *Вече на*

шкољу, кратка, лирски сажета, звучно изванредно оркестрирана, с богатим асонанцама, алитерацијама и римама, у којој је доживљај уклетости судбине сиромашних дат на посредован, модеран начин, у вишезначним симболима. Ова је песма наишла на неподељене симпатије критике. У целини пак Шантић је, попут свог великог узора Змаја, доживео популарност код најширих слојева читалаца и стекао ласкав назив народног песника, док су, с друге стране, његове чисто уметничке вредности неретко оспораване како у критици његовог доба тако и у познијим просудбама.

Насупрот Шантићу, највећем поклонiku завичаја и родне груде којег је наша поезија дала, Јован Дучић (1874-1943) био је опседнут светом, нарочито "великим и умним Западом". Преокрет у његову животу настао је 1899, када је овај амбициозни Требињац напустио Мостар и отишао на студије у Женеву. По завршетку студија дошао је у Србију, где је ушао у дипломатску службу. Каријеру је завршио као краљевски амбасадор у Мадриду. По избијању Другог светског рата прешао је у Америку, где је у круговима наше емиграције деловао као огорчени противник НОБ-а. Започевши да пише врло рано (прву песму објавио је 1896. а прву збирку 1901), Дучић се у току своје педесетогодишње каријере непрестано развијао и уметнички усавршавао. У његову раду могу се издвојити три главне фазе: прва, војиславовска, до одласка у Женеву, друга, парнасо-симболистичка, до Првог светског рата, и трећа, постсимболистичка. Покретачки принцип тог развоја била је тежња к савршенству, стваралачка самодисциплина, надилажење достигнутог, што се испољило у двоструком смислу, према већ објављеним песмама, којима се непрестано изнова враћао, мењао их, поправљао или сасвим одбацивао, и према новим песмама, у којима је настојао да буде не само занатски беспрекоран него и мисаоно што продубљенији, што језгровитији у изразу, да прошири раније видике и открије нове симболе. За разлику од већине наших песника, своју најбољу књигу објавио је на крају, а не на почетку своје песничке каријере. Слављен у раздобљу модерне као мајстор форме, одличан версификатор и поклоник западњачког духа, он је мисаоно и уметнички достигао врхунац у последњој збирци, *Лирика* (1943).

Дучићева поетика јесте поетика великих тема. Лиричар, по његовом мишљењу, може "постати великим песником само онда када буде казао велике истине о трима највећим и најфаталнијим мотивима живота и уметности: о Богу, о Љубави, о Смрти". Та програмска опредељеност обележила је цело његово дело. Код Дучића се стално осећа напор да буде на висини задатка који је себи поставио, да о великим стварима пева на начин великог песника. Отуда извесна пренапрегнутост његова израза, што се испољава како у претенциозном истицању великих, судбинских тема у наслове песама и циклуса, тако и у хипертрофираној симболици, у песниковом настојању да у сваком, чак и најбезначајнијем детаљу види нешто изузетно, судбинско, "страшно". Из тога основног става произилазе и друга својства Дучићеве поезије: њена неконкретност, недостатак непосредности, честа појава апстрактних, сентенциозних уопштавања у стиху, тежња ка узвишеном стилу и свечаној патетичној дикцији. Те склоности најмање су погодиле љубавној лирици коју је неговао нарочито у првој и другој фази. Дучић никада не пева о неком конкретном љубавном доживљају, него увек о жени као таквој, о љубави као таквој. Из његове поезије ишчезава један од главних ликова раније и тадашње поезије, лик идеалне драге. Уместо ње појављује се Жена као "богиња охола и прека", која носи у себи "више закон света него закон срца". Она у песнику више побуђује рефлексије о љубави, животу и смрти него осећања. Љубав је у њега нестварна, измишљена, монденска, пре литерарно него животно осећање, више велика тема него лични доживљај. Тежња ка изузетном и велелепном испољила се и у помпезној реторици његових родољубивих песама (циклуси *Моја отаџбина* и *Царски сонети*). *Моја отаџбина* из Шантићевог породичног гнезда прешла је у њима на заставе славе што лепршају пред победничким легионима. Слава, победа, заставе, цар и царство - јесу опсесивни мотиви његове патриотске лире. Његова је главна родољубива песма *Химна победника*, а његов је главни национални јунак цар Душан, победник, император, освајач, законодавац. У песмама о њему показао је ипак да му је српски средњи век далек те је само у ретким тренуцима успевао да успостави приснији додир с њим. Много ближи од средњовековне Србије био му је ренесансни и барокни Дубровник. У циклусу *Дубровачке поеме* откривамо извесне

квалитете који су ретки у другим његовим песмама: осећање за амбијент, смисао за цртање ликова, лежерност тона, иронију, хумор.

Више него љубавни и родољубиви песник Дучић је песник природе. На том подручју његов развој иде од дескриптивног ка мисаоно-симболичном начелу. Дескрипције има највише у песмама ранијих периода, посебно у циклусу *Јадрански сонети*, који су можда, заједно с *Дубровачким поемама*, највећи домет његове средње, парнасистичке, фазе. У њима преовлађује спокојно, помало меланхолично расположење: море је увек тихо, уснуло, небо најчешће ноћно али ведро, звездано, месечина обасјава усамљене пределе, без људи, сјај и пространство што се отварају погледу изазивају мисао о бескрају и вечности. У каснијим песмама описи природе се деконкретизују, унутрашњи простори се сужавају, смањује се удео не само дескриптивних него и емоционалних елемената, а појачава с удео мисли и симбола. Та оријентација преовлађује у трећој фази, нарочито у циклусима *Јутарње песме*, *Вечерње песме* и *Сунчане песме*, који заједно с песмама последњег циклуса, *Лирика*, представљају највећи домет Дучићеве поезије у целини.

Дучићева проза, иако много опсежнија од његове поезије, остала је ипак у њеној сенци. Најбоље му је прозно дело *Градови и химере* (1940), збирка путописа из разних земаља, у којима има поетских импресија, рефлексива у вечним истинама, стилске елеганције, али нема савремених прилика нити живих људи. Дучић се бавио и књижевном критиком. Његови критички огледи о савременим српским писцима (*Моји сапутници*), бриљантно писани, садрже мајсторске портрете писаца с проницљивим запажањима и одмереним и тачним оценама, тако да се могу убројити у значајне домете српске критике.

Путем којим је пошао Дучић кренули су и други песници с почетка овога века. Први међу њима био је Милан Ракић (1876-1938). Он потиче из угледне београдске породице, у којој је рано стекао широко образовање и понео интелектуалне склоности. Студирао је право у Паризу, а по повратку у земљу убрзо ушао у дипломатску службу. Као писац, Ракић није попут Дучића имао доба почетништва и шегртовања, него се већ у првим песмама (1902) појавио као готов песник. Иако

Београђанин, он није платио дуг најутицајнијем песнику своје младости, В. Илићу; његови узор били су од почетка страни, француски парнасовци и симболисти. Од њих се, слично Дучићу, учио савршенству форме, прецизности израза, јасности, уметничкој самодисциплини. Започевши касно, он је мало писао: објавио је две танке свеске стихова (1903, 1912), а после њих само још неколико песама.

У поезију тог раздобља Ракић уноси интелектуалну скепсу и песимизам, својства која у тој мери нису била изражена ни код једног српског песника после Стерије. Одгојен више на страни него на домаћој традицији, много ближи Бодлеру него Стерији, Ракић, сав прожет осећањем опште недовољности, пролива сузе бола "над туђим несрећама и неисцрпном нашој бедом". Живот је шкрто одмерио сва наша уживања, у њему нема ничега довољно, ничег новог, све тече у бескрајном, монотонном понашању, "уvek исто пиће, увек исте чаше". Ситуација човекове утамничености, његовог робовања на земљи, једна од средишњих књижевних тема тог доба, нашла је у њега особен израз (*Долап*, *У квргама*). Једини излаз из те ситуације јесте смрт, која мора бити потпуна, коначна, без наде у бесмртност. Ракић спада у оне песнике који су најдубље загледали у смрт и непостојање. Гашење живота у мртвиљу, прелаз из бића у небиће, постепено тоњење у мир који је таман и дубоко - тема која је надахнула многе наше песме од појединих Змајевих *увелака* до Дисове *Нирване* - јавља се и у неким његовим песмама. Ракићев песимизам обојен је иронијом и самоиронијом. Пред великим питањима света, Дучић је увек задивљен, Ракић стално скептичан, осмехнут, ироничан.

Противтежу том егзистенцијалном очају налазимо у његовом снажном сензуализму, у жудњи за пуноћом живота. Сивилу свакодневног трајања, он претпоставља живот који би се проживео интензивно и кратко, у једном трену. У тежњи за оним што је аутентично у животу, он одбацује сваку обману, сваку улешавајућу слику. Без страха се суочава са смрћу, али се дубоко ужасава свега оног што окружује смрт, оне "глупе комедије смрти" коју праве људи. На сличан начин он одбацује сентименталност и реторику љубави, сва она заклињања у чистоту и трајност осећања. У љубави је истинит само тренутни занос, предавање страсти која је безмерна али краткотрајна, после чега долази засићеност и равнодушност. Љубав је у

његовим песмама стављена под лупу хладног разума. Оне мање говоре о осећањима него што их демаскирају, али и кад се разгрну осећања увек ће остати оно што је за Ракића најважније, чулна страст.

Свог песимизма и скепсе Ракић се у потпуности ослобађа једино у родољубивим песмама (циклус *Са Косова*, са свега седам песама). У њима је проговорило национално одушевљење које је захватило читаво друштво уочи балканских ратова. Настале на местима где је живела наша стара држава и култура, Ракићеве косовске песме носе у себи нешто од аутентичне ароме нашег средњег века (*Јефимија*, *Симонида*, *На Газиместану*).

Ракић је књижевни ерудита, добар познавалац поезије, строг у захтевима подједнако према себи и према другима. Савременици су се дивили његовој формалној непрекорности, углачаности његових дванаестераца и једанаестераца. Данас, међутим, то својство више одбија него што привлачи. Савременом читаоцу ближи су други квалитети Ракићеве поезије, њен интелектуални песимизам, сензуализам, иронија, аутентичност доживљаја, егзистенцијалне збиље човекове. Знатно суженији и скученији од Дучића, Ракић је више од њега песник модерног сензибилитета, његове песме говоре нам с мање удаљености од Дучићевих.

Јован Р. Деретић,
Кратка историја српске књижевности

[Извор - Пројекат Растко](#)

О аутору

Јован Р. Деретић је рођен 1934. године у Ораховцу код Требиња. Основну школу завршио је у месту рођења, гимназију у Требињу и Врбасу, студирао је на Филозофском факултету у Београду, на групи за југословенску књижевност са општом књижевности где је дипломирао 1958. Докторат књижевних наука стекао је на Филолошком факултету 1966. тезом *Композиција Горског вијенца*.

Радио је као професор за нову српску књижевност на Филолошком факултету, био је један је од покретача часописа *Књижевна историја* (1968), а од 1972. његов одговорни уредник. Објавио је више књига:

Доситеј и његово доба (1969), *Композиција Горског вијенца* (1969), *Поетика Доситеја Обрадовића* (1974), *Огледи из народног песништва* (1978), *Алманаси Вуковог доба* (1979), *Видаковић и рани српски роман* (1980), *Српски роман 1800-1950* (1981), *Историја српске књижевности* (1983), *Горски вијенац П. П. Његоша* (1986) и др.

За *Историју српске књижевности* добио је *Октобарску награду града Београда*.

Умро је 16. марта 2002. године у Београду.

Изнад облака | Невена Милићевић

ЛЕТИМ

Летим далеко,
изнад облака ширим крила,
ваздух реже моје тело.
Бела танка пена ишчежава,
распршују се облаци.
Преврћем свет у неколико наврата.
Бирам за станиште високе планине
и пуста мора.
Тебе и себе
и још понеког.
Правим склониште,
од свих зала, игара,
ружних шала,
што вребају мој мир.
Не додирују ме оштрице речи,
висина је одредиште честитих.

У лету,
нехотице додирнем понеку планету,
па изгубим равнотежу
и осетим земаљску тежу.
Пожелим да успорим свет
у ходу ка нечовештву
коме срља.

Осетим тада да моје се тело у хаосу котрља.
Ваздух је све ређи...
Ја нисам птица.

ДО ЈУТРА

Ако отресеш прошлост са рамена,
хоћеш ли је заборавити?
За то је потребна жеља.
Обуци нови капут старих успомена.
И понеси ме.
Док размишљаш,
ја ћу бити химера.
Исеци делове сећања,
па направи сувенир.
А кад скинеш капут
и останеш наг,
упиј у себе сваки мој траг.
И заборави ме.

До јутра!

ЉУБАВ НА СТО НАЧИНА

Била сам докона,
па сам смишљала
сто начина да те волим.
Један исти сам уобличила,
мало уприличила
и најзад га продубила,
до начина сто.

Могу те волети мислима
у различитим лицима.
Могу те волети као путника
који тражи дом,
па трчећи ходи, не знајући ком.
И на својим петама,
могу те шетати различитим планетама
ума свог.

Умем те волети и топлим удахом
нежног ветра, што носи изгубљени део тебе.
Онај део који ни не знаш да си изгубио.
И још те умем волети
хиперболично.
То је више од свих начина сто.

ДИШЕМ

Некад кратко, искидано,
некад дубоко,
смислено,
дишем и кад мислим да не дишем.
Чини ми се понекад,
да знам смисао,
не знам да ли си некада
тако удисао?
Јасно, с циљем,
као да гледаш свет из ваздуха.
Некад дишем на силу.
И моји су удаси тада јачи.
Као роб, кога господар тлачи,
ја тад дишем пркосно.
Тако дишем кад заборавим
да удасима миришем читав свет.
И сетим се да смисао никад није изузет
ако га ја не умем спознати.

МИР

Све и ништа
стапа се у једно - вечно, трајно,
циклично.

Звуци јењавају,
царује мук,
говори срце
тихо, а гласно.

Питања и одговори
мењају места.
Све се казује додиром ваздуха.

Мир је чувар унутарњег склада.
Што смо даље од себе,
миру је теже да нас пронађе.

ОКО

Зеница, мрежњача,
жута мрља...
Читав склоп ту се котрља,
а све казује око.

У њему је лепота
другог,
у њему је дубина
себе,
у њему је прозор
скривеног.

Надасве је посебно
то чуло вида,
кадро да замке
разара и скида.

И опет склоно
да разиграним бојама
камуфлира свет!

О песникињи

Невена Милићевић, рођена 26. 12. 1990. године у Крушевцу. Завршила мастер студије *Српска књижевност* на Филолошком факултету у Београду. Воли уметност која катарзично делује на људе и оплемењује живот. Верује у добро, љубав и снагу речи. Објављивала је на неколико сајтова посвећених књижевности.

Епиграми | Даница Машић

ПРАВДА НА ДЕЛУ

У европско судство
уложен је велики труд
Србе је у праведност
уверио Хашки суд.

ПОДЕЛА ПОСЛА

Док радник на послу
све рекорде обара
послодавац у буџету
рупе без дна отвара.

ЧВРСТО ОБЕЋАЊЕ

Као суверену земљу
НАТО Србију поштује,
све док је послушна
неће да је бије.

СКРОМНОСТ

Неке земље нас се
због сиромаштва стиде
а нама је непријатно
колико нам добро иде.

УСЛОВ

Европска унија чини све
да будемо њен део
од Србије тражи само
да дамо Космет цео.

ПРЕДЈЕЛО

Свет Србе обожава
због наше браће Руса
велики апетит има да нас
за предјело “покуса”.

ЛЕПОТА

Њен изглед и привлачност
нико не може да оспори
лепотом осваја људе
док не проговори.

ПРЕЖИВЉАВАЊЕ

Школство полако подиже
свој вишедеценијски пад
данас је наставницима
потребан допунски рад.

СРПСКИ САН

У Европи ћемо се осећати
као у крилу своје мајке
која ће нам за успаванку
причати најлепше бајке.

ЗЛАТА ВРЕДНИ

Ако је ћутање злато
посланици нам злата вреде
у Скупштини отварају уста
када се у ресторану једе.

ПРАВИ ХРИШЋАНИ

У кампањи су говорили
једни о другима свашта
сада наступају заједно
јер фотеља све опрашта.

ЦРНА ТЕХНИКА

У сваку празну главу
своје мишљење посади
то је принцип на ком машина
за испирање мозга ради.

ИЗУЗЕТАК

Закон против дискриминације
одмах на снагу ступа
неће важити за гладне
јер су већинска група.

ЗАЈЕДНИШТВО

Међу Србима и Хрватима
влада вековни мир
само га повремено
прекида крвави пир.

СВЕТИ АЛОЈЗИЈЕ

За канонизацију Степинца
Ватикан се изборио и
Српској Православној цркви
ОЧИ ОТВОРИО.

СЕОБЕ

Кад мујезин с минарета
викне на сав глас
Европи ће бити сигнал
да потражи спас.

ЕГЗИСТЕНЦИЈА

Држава је омогућила
сваком човеку да ради
изузеци су они без посла
који умиру од глади.

НЕДОДИРЉИВИ

Направили смо путеве
којима ћемо заједно ићи
растојање се поштује
не смемо им прићи.

БЕЗ СЛУХА

Србија улаже доста
у добро образовање
то најбоље показује
у школама стање.

ЛУДОМ РАДОВАЊЕ

Власт је обећала
дебље новчанике
народ јој захваљује
уз псовке и повике.

ЗАБОРАВ

Због лепше будућности
треба заборавити мртве
и обезбедити место
за нове жртве.

ЗБЛИЖАВАЊЕ

Отуђен народ настоји
повремено да се дружи
то му успева на улици када
власти треба отпор да пружи.

КРАЂА БЕБА

Да због “умрле” бебе,
очајни родитељ не полуди
закон му великодушно
новчану надокнаду нуди.

ГЛАВНО ЈЕЛО СЛЕДИ

Све што данас кусамо
светских кухиња је дело
морамо бити опрезни
то је само прдјело.

Енеини дамари

Пише: Енеа Хотић

Трагови времена

© Истина, није лоше бити одмјерен кад је то нешто што се носи у себи, непатворено. Постоје они који сав живот проведу тражећи мјеру себи и другима, оштрим погледом, промишљеним поступцима и уздржаношћу. А живот може тако да кипи, врије, топли и разгаљује.

© Волим ред, но, кад је душа у питању прија ми да се грана, да ковитла, да узбурка и гдје не може, да одолијева, да се долијева и прелива преко чаше живота. Гријешим ли ја што тако гледам на живот?

© Вјерујем да постоје људи који нам намирују све изгубљено. Особе којима смо ослобођени и срећни.

Цртице из живота

© Волим јачу кафу и Тебе слабог на мене.

© Да сам врачка па да Ти се убајам!

© Посвећена, просвјећена и поистовјећена сам Тобом! Ето докле је дошло! До Љубави!

© Имам нешто званично Наше - Нас!

© Вриједиш ми. Завриједила сам Те у овом животном вртлогу. Срцем!

© Никад не судим, једино се усудим да Тебе волим. Љепше је.

© Када бих ја Тебе вољела као што је Вера вољела Матију, било би то лијепо, мада прилично чудно, јер таква љубав је неприкосновена на њихов начин. Твоја и моја Љубав на једини могући начин. Наш.

© Осјећам се ВЕЛИЧАНСТВЕНО... Твојом.

© Ти си ми једина сигурна мисао, остало све може и да изда.

© Била бих само Твоја и ништа више, а ни мање!

© Кокетира јесен са нама сањалицама, па у шуштању лишћа чујем само Твој глас!

© Од пијанстава преферирам само она јутарња кад се, чим отворим око, напојим Tobом, па могу да идем кроз овај узбуркани живот.

© Лаку ноћ, покриваћу Те својим топлим мислима о Срећи!

© Пришиј ме свилен-концем за себе!

© Бљештиш ми на кишној подлози дана!

© То си ми што си ми! А све си ми.

© Данас ћу обући Твој сјај у оку, загрљај и огрнућу се чежњом тек да ме грије кад захлади од ове јесени што долази.

© Ноћ прохладна, таман да се огрнем Твојим загрљајем!

© Заклонићу Те додиром, клонућу на Твоје раме, отклонићу сваку сиву мисао.

© Како вријеме одмиче, све Ти се више примичем под скуте.
Љубав је то.

© Обучем ли се у Твој загрљај, напојим ли Те својим осмијехом
и уљуљкаш ли ме на својим грудима, Живот ми више никад неће
бити хладан.

© Е, да си ми распоред, па да се зна ред! Ти - свих шест часова!

Цитати

Припремила: Сања Живковић

® Сан је оно што се жели, а живот је буђење. М. Селимовић

® Човек није дрво, и везаност је његова несрећа, одузима му храброст, умањује сигурност. Вежући се за једно мјесто човек прихвата све услове, чак и неповољне и сам себе плаши неизвесношћу која га чека. Промена му личи на напуштање, на губитак уложеног, неко други ће запосести његов освојени простор и он ће почињати изнова. Укопавање је прави почетак старења, јер је човјек млад све док се не боји започињати. Остајући, човјек трпи или напада. Одлазећи, чува слободу, спреман је променити место и наметнути услове. Куда и како да оде? (*Дервиш и смрт*, Меша Селимовић)

® Незадовољство је као звер, немоћна кад се роди, страшна кад ојача. Меша Селимовић

® Такав је живот да човек често мора да се стиди онога што је најлепше у њему и да управо то скрива од света, па и од оних који су му најближи. Иво Андрић

® Сви прави животи су леви и тешки. Иво Андрић

® Вредност лепоте је у бескрајној разноликости видова у којима нам се јавља. У томе је и њена оплемењујућа снага и њена највећа драж. Иво Андрић

® Нада је највиши степен мудрости у људском животу. Милош Црњански

® У будућност треба ићи. У будућност гледају и иду сви срећни народи.

Милош Црњански

® Човек може да нађе колико год хоће пријатеља са којима ће да прича, али мало је оних са којим ће да ћути. Момо Капор

® Усамљеност није у томе што смо сами, него у томе што не постоји ништа за чим чезнемо. Момо Капор

Да не заборавимо *Српске народне бајке*

ЗЛАТНА ЈАБУКА И ДЕВЕТ ПАУНИЦА

Био један цар, па имао три сина и пред двором златну јабуку која за једну ноћ и уцвета и узре и неко је обере, а никако се није могло дознати ко. Једном стане се цар разговарати са својим синовима:

— Куд се то дева род с наше јабуке!

На то ће рећи најстарији син:

— Ја ћу ноћас чувати јабуку, да видим ко је то бере.

И кад се смркне, он отиде под јабуку, па легне под њом да је чува, али кад јабуке већ почну зрети, он заспи, па кад се у зору пробуди, а то јабука обрана. Онда он отиде оцу и каже му све по истини.

Тада се понуди други син да чува јабуку, али и он прође као и онај: заспи под јабуком, па кад се у зору пробуди, а то јабука обрана.

Сад дође ред на најмлађег сина да и он чува јабуку; он се оправи, дође под јабуку и намести кревет под њом, па легне спавати. Кад буде испред поноћи, он се пробуди па погледа на јабуку, а јабука већ почела зрети, сав се двор сјаји од ње. У тај час долети девет златних пауница, осам падну на јабуку, а девета њему у кревет, како падне на кревет, створи се девојка да је није било лепше у свему царству. Тако су се њих двоје грлили и љубили до после поноћи. Па онда девојка устане и захвали му на јабукама, а он је стане молити да му остави барем једну а она му остави две: једну њему, а другу да однесе своме оцу. Девојка се потом опет претвори у пауницу и одлети са осталима. Кад ујутру дан осване, устане царев син па однесе оцу оне обадве јабуке. Оцу буде то врло мило, и похвали најмлађег сина. Кад буде опет увече, најмлађи царев син опет се намести као и пре да чува јабуку, и сачува је опет онако, и сутрадан опет донесе оцу две златне јабуке. Пошто је тако неколико

ноћи једнако радио, онда му браћа почну злобити што они нису могли јабуке сачувати, а он је сваку ноћ сачува. У томе се још нађе некаква проклета бабетина која им се обећа да ће ухватити и дознати како он јабуку сачува. Кад буде увече, та се баба прикраде под јабуку, па се подвуче под кревет и онде се притаји. После дође и најмлађи царев син, те легне као и пре. Кад буде око поноћи, али ето ти девет пауница, осам падну на јабуку, а девета њему у кревет, па се претвори у девојку. Онда баба полагаано узме девојчину плетеницу, која је висила низ кревет, па је одсече, а девојка одмах ђипи с кревета, створи се пауница па полети, а остале паунице с јабуке за њом, и тако их нестане. Онда ђипи и царев син, па повиче:

— Шта је то?

Кад тамо, али баба под креветом, он зграби бабу, па је извуче испод кревета и сутрадан заповеди те је растргну коњима на репове. Паунице више не дођу на јабуку, и зато је царев син једнако тужио и плакао. Најпосле науми да иде у свет да тражи своју пауницу, и да се не враћа кући док је не нађе; па онда отиде к оцу и каже му што је наумио. Отац га стане одвраћати и говорити му да се мане тога, него ће му он наћи другу девојку коју год хоће у свему царству. Али је то све било залуду, он се спреми и још с једним слугом пође у свет да тражи своју пауницу. Идући тако задуго по свету, дође једанпут на једно језеро, и онде нађе једне велике и богате дворе, и у њима једну бабу, царицу, и једну девојку, бабину кћер, па запита бабу:

— Забога, бако, еда ли ти што знаш за девет златних пауница?

А баба му стане казивати:

— Е, мој синко, знам ја за њих: оне долазе свако подне овде на ово језеро, те се купају; него се ти прођи пауница, већ ево ти моја кћи, красна девојка, и толико благо, све ће теби остати.

Али он једва чекајући да види паунице, није хтео ни слушати што баба говори за своју кћер. Кад буде ујутру, царев син устане и оправи се на језеро да чека паунице, а баба поткупи слугу његова и да му један мешчић, којим се ватра пири, па му рече:

— Видиш овај мешчић; кад изиђете на језеро, а ти му кришом само мало дуни за врат, па ће заспати, те се неће моћи с пауницама разговарати.

Несретни слуга тако и учини: кад изађу на језеро, он нађе згоду, па своме господару дуне за врат из онога мешчића, а он сиромаш одмах заспи као мртав. Тек што он заспи, али ето ти девет пауница; како дођу, осам падну на језеро, а девета њему на коња, па га стане грлити и будити:

— Устај, храно! устај, срце! устај, душо!

А он ништа не зна као да је мртав. Паунице, пошто се окупају, одлете све заједно. Онда се он одмах пробуди, па запита слугу:

— Шта је, јесу ли долазиле?

А слуга одговори да су долазиле и како су осам пале на језеро, а девета њему на коња, и како га је грлила и будила. Царев син, сиромаш, чујући то, да се убије. Кад буде други дан ујутру, он се опет оправи са слугом, седне на коња, па све поред језера шеће. Слуга опет нађе згоду те му дуне за врат из мешчића, а он одмах заспи као мртав. Тек што он заспи, али ето ти девет пауница: осам падну у језеро, а девета њему на коња, па га стане грлити и будити:

— Устај, храно! устај, срце! устај, душо!

Али ништа не помаже: он спава као мртав. Онда она рече слуги:

— Кажи господару своме: још сутра може нас овде дочекати, па нас више никад овде неће видети.

И тако опет одлете. Тек што оне одлете, пробуди се царев син, па пита слугу:

— Јесу ли долазиле?

А слуга му одговори:

— Јесу и поручиле су ти да их још сутра можеш овде чекати, па више никад овде неће доћи.

Он, сиромаш, кад то чује, не зна шта ће од себе да ради: све чупа косу с главе од муке и жалости. Кад трећи дан осване, он се опет оправи на језеро, уседне на коња, па све покрај језера, али није хтео шетати, него све стане трчати да не би заспао. Али опет слуга некако нађе згоду те му дуне из мешчића за врат, а он одмах

падне по коњу и заспи. Тек што он заспи, али ето ти девет пауница; како дођу, осам падну у језеро, а девета њему на коња, па га стане будити и грлити:

— Устај, храно! устај, срце! устај, душо!

Али ништа не помаже: он спава као мртав. Онда рече пауница слуги:

— Кад ти устане господар, кажи му нека смакне горњи клин на доњи, па ће ме онда наћи.

С отим одлете све паунице. Како оне одлете, а царев син се пробуди, па запита слугу:

— Јесу ли долазиле?

А слуга одговори:

— Долазиле су, и она што је била пала теби на коња рекла ми је да ти кажем да смакнеш горњи клин на доњи, па ћеш је онда наћи.

Како он то чује, истргне сабљу и осече слуги главу. После тога почне сам путовати по свету, и тако путујући задуго, дође у једну планину и онде заноћи у једнога пустиника, па га запита не би ли му знао казати што за девет златних пауница. Пустиник му одговори:

— Е, мој синко, срећан си, сам те је бог упутио куда треба. Одавде нема до њих више од по дана хода. Само ваља управо да идеш, па ћеш наћи једне велике вратнице, кад прођеш оне вратнице, држи десно, па ћеш доћи управо у њихов град, онде су њихови двори.

Кад ујутру сване, царев син устане, оправе се и захвали пустинику, па пође како му је казао. И тако путујући наиђе на велике вратнице, и прошавши их, одмах узме десно, и тако око подне угледа град где се бели, и врло се обрадује. Кад уђе у град, напита и двор златних пауница. Кад дође на врата, онде га заустави стража и запита ко је и откуда је, па пошто се он каже, отиду те јаве царици, а она како чује, као без душе дотрчи пред њега онако као девојка, па узевши се с њим под руке, уведе га у дворе. Ту буде велика радост, и после неколико дана венчају се њих двоје, и он остане живети онде код ње. После некога времена пође царица у

шетњу, а царев син остане у двору; царица му на поласку да кључеве од дванаест подрума, па му рече:

— У све подруме можеш ићи, али у дванаести не иди нипошто нити га отварај, не шали се главом.

С отим она отиде. Царев син, оставши сам у двору, стане мислити у себи: „Шта би то било у дванаестом подруму?“ Па онда стане отворати подруме све редом. Кад дође на дванаести, није изнајпре хтео отворати га, али га опет стане копати: шта би то било у томе подруму? па најпоследње отвори и дванаести подрум, кад тамо али насред подрума једно велико буре са гвозденим обручима одвратено, па из њега изиђе глас:

— Забога, брате, молим те, умрех од жеђи; дај ми чашу воде!

Царев син узме чашу воде па успе у буре, али како је он успе, одмах пукне један обруч на бурету. Затим опет изиђе глас из бурета:

— Забога, брате, умрех од жеђи; дај ми још једну чашу воде!

Царев син опет успе чашу воде, а на бурету пукне још један обруч. По трећи пут изиђе глас из бурета:

— Забога, брате, умрех од жеђи; дај ми још једну чашу воде!

Царев син успе још једну чашу воде, пукне обруч и трећи; онда се буре распадне, а змај излети из њега, па на путу ухвати царицу и однесе је. После дођу слушкиње и кажу царевом сину шта је и како је, а он сиромаш од жалости није знао шта ће радити; најпоследње науми опет да иде у свет да је тражи. И тако путујући по свету задуго, дође на једну воду, па идући покрај воде опази у једној локви малу рибицу где се праћака. Рибица кад види царевог сина, стане му се молити:

— По богу да си ми брат, баци ме у воду; ја ћу теби једаред врло требовати, само узми од мене једну љуску, па кад ти затребам, само је протри мало.

Царев син дигне рибицу, узме од ње једну љуску, па рибицу баци у воду, а љуску завије у мараму. После некога времена идући тако по свету, нађе лисицу где се ухватила у гвожђа. Кад га лисица опази, рече му:

— По богу да си ми брат, пусти ме из ових гвожђа, ја ћу ти кадгод требати, само узми од мене једну длаку, па кад ти затребам, само је мало протри.

Он узме од ње једну длаку, па је пусти. Опет тако идући преко једне планине, нађе курјака где се ухватио у гвожђа. И курјак кад га види, рече му:

— По богу да си ми брат, пусти ме, ја ћу теби бити у невољи, само узми од мене једну длаку, па кад ти затребам, само је мало протри.

Он узме длаку од курјака, па га пусти. Иза тога царев син опет, дуго путујући, сrete једног човека, па га запита:

— Забога, брате, еда ли си чуо кад од кога где су двори змаја цара?

Овај га човек лепо упуту и каже му и време у које ваља да је тамо. Онда му царев син захвали, па пође унапредак и једва једном дође у град змајев. Кад уђе у змајеве дворе, нађе своју љубу, и обоје се врло обрадују кад се састану, па се стану разговарати шта ће сад, како ће се избавити. Најпосле се договоре да беже. Брже боље спреме се на пут, седну на коње, па бежи. Како они умакну из двора, а змај на коњу дође; кад уђе у двор, али царице нема; онда он стане говорити коњу:

— Шта ћемо сад? Или ћемо јести и пити или ћемо терати?

Коњ му одговори:

— Једи и пиј, стићи ћемо их, не старај се.

Кад змај руча, онда седне на коња, па терај за њима, и за тили час их стигне. Како их стигне, царицу отме од царевог сина, па му рече:

— Ти иди збогом, сад ти праштам за оно што си ми у подруму дао воде; али се више не враћај, ако ти је живот мио.

Он сиромаш пође мало, али не могавши срцу одолети, врати се натраг па сутрадан опет у змајев двор, и нађе царицу, а она седи сама у двору и сузе рони. Кад се поново видеше и састаше, почеше се опет разговарати како би побегли. Онда рече царев син њојзи:

— Кад дође змај, питај ти њега где је добио оног коња, па ћеш ми казати, да и ја тражим онакога, не би ли смо му како утекли.

С отим отиде из двора. Кад змај дође кући, она му се стане умиљавати и превијати се око њега, и од свашта се с њиме разговарати; па му најпосле рече:

— Ала имаш брза коња! Где га доби, тако ти бога?

А он јој одговори:

— Е, где сам ја добио онде не може свако добити. У тој и тој планини има једна баба, па има дванаест коња за јаслама да не знаш који је од којег лепши. А има један у буџаку коњ, као да је губав, тако се чини, али он је најбољи; он је брат мога коња, њега ко добије може у небеса ићи. Али ко хоће да добије од бабе коња, ваља да служи у ње три дана: у бабе има једна кобила и ждребе, па ту кобилу и ждребе ваља чувати три ноћи, ко за три ноћи сачува кобилу и ждребе, баба му да коња да бира којег хоће. А ко се у бабе најми, па за три дана не сачува кобилу и ждребета, он је изгубио главу.

Сутрадан кад змај отиде од куће, царев син дође, па му она каже све шта је чула од змаја. Онда он отиде у планину к баби, и дошавши к њој, рече јој:

— Помози бог, бако!

А она му прихвати бога:

— Бог ти помогао, синко; а које добро?

Он јој рече:

— Рад бих у тебе служити.

Онда му баба рече:

— Добро, синко. За три дана ако ми сачуваш кобилу, даћу ти коња кога год хоћеш; ако не сачуваш, узећу ти главу.

Па га онда изведе насред двора, око којег је био све колац до коца, и на свакоме коцу по људска глава, само на једноме није била, и овај је колац све једнако викао:

— Дај, баба, главу!

Баба му ово све покаже, па му рече:

— Видиш, ови су сви били у мене у најму, па нису могли кобиле сачувати.

Али се царев син од тога не поплаши, него остане код бабе да служи. Кад буде увече, уседне он на кобилу, па у поље, а ждребе

трчи уз кобилу. Тако је седео на кобили једнако, а кад буде око поноћи, он задрема на кобили и заспи, а кад се пробуди, а он опкорачио некаку кладу, па седи на њој и држи улар у рукама. Како то види, препаде се, па скочи да тражи кобилу, и тако тражећи је удари на некаку воду. Кад је види, онда се сети оне рибице што је из локве у воду бацио, па извадивши из мараме ону њезину љуску, протре је мало међу прстима, а рибица му се уједанпут јави из воде:

— Шта је, побратиме?

А он јој одговори:

— Утекла ми бабина кобила, па не знам где је.

А рибица му рече:

— Ево је међу нама, створила се риба, а ждребе рибић; него удри уларом по води и реци: „Дура, бабина кобила!“

Онда он удари уларом по води говорећи: „Дура, бабина кобила!“

А она одмах постане кобила као што је и била и изиђе са ждребетом на обалу. Онда је он заулари и узјаше, па кући, а ждребе уз кобилу. Кад дође кући, баба њему да јести, а кобилу уведе у коњушницу, па све жарачем:

— У рибе, курво!

А кобила јој одговори:

— Ја сам била у рибама, али су њему рибе пријатељи, па ме показаше.

Онда опет баба:

— А ти у лисице!

Кад буде пред ноћ, он уседне на кобилу, па у поље а ждребе трчи уз кобилу. Тако је седео једнако на кобили, а кад буде око поноћи, он задрема на кобили и заспи, а кад се прене, а он опкорачио некакву кладу, па седи на њој и држи улар у рукама. Кад то види, препадне се, па скочи да тражи кобилу. Али му одмах падне на памет што је баба кобили говорила, па извади из мараме ону лисичју длаку и протре је, а лисица уједанпут те преда њ.

— Шта је, побратиме?

А он одговори:

— Утекла ми бабина кобила, па не знам где је.

А лисица му одговори:

— Ево је међу нама, створила се лисица, а ждребе лисичић; него удри уларом о земљу па реци: „Дура, бабина кобила!“

Он онда удари о земљу уларом говорећи: „Дура, бабина кобила!“

А кобила постане кобила као што је и била и уједанпут се са ждребетом обри пред њим. Онда је он заулари и узјаше па кући, а ждребе уз кобилу. Кад дође кући, баба му изнесе ручак, а кобилу одмах уведе у коњушницу, па све жарачем, говорећи:

— У лисице, курво!

А она јој одговори:

— Била сам у лисицама, али су лисице њему пријатељи, па ме проказаше.

Онда опет баба:

— А ти у курјакѐ!

Кад буде пред ноћ, царев син уседне на кобилу, па хајде у поље, а ждребе трчи уз кобилу. Тако је седео на кобили једнако, а кад буде око поноћи, он задрема и заспи на кобили, а кад се прене, а он опкорачио некаку кладу, па седи на њој и улар држи у рукама. Кад то види, препадне се, па скочи да тражи кобилу; али му одмах падне на памет што је баба кобили говорила, па извади из мараме курјачју длаку и протре је, а курјак уједанпут те преда њ:

— Шта је, побратиме?

А он му рече:

— Утекла ми бабина кобила, па не знам где је.

А курјак му рече:

— Ево је међу нама, створила се курјачица, а ждребе курјачић; него удри уларом о земљу, па реци: „Дура, бабина кобила!“

Он онда удари уларом о земљу говорећи: „Дура, бабина кобила!“

А кобила постане кобила као што је и била и уједанпут се са ждребетом обри пред њим. Онда је царев син заулари и узјаше па кући, а ждребе уз кобилу. Кад дође кући, баба му да ручак, а кобилу уведе у коњушницу, па све жарачем, говорећи:

— У курјаке, курво!

А кобила јој одговори:

— Била сам у курјацима, али су курјаци њему пријатељи па ме проказаше.

Онда баба изиђе напоље, а царев јој син рече:

— Е, баба, ја сам тебе служио поштено; сад ми дај што смо погодили.

Баба му одговори:

— Синко, што је погођено оно ваља да буде. Ето од дванаест коња бирај кога хоћеш.

А он рече баби:

— Та што ћу бирати, дај ми онога из буцака, губавог, за мене нису лепи.

Онда га баба стане одвраћати:

— Како би ти узео оног губавог код тако красних коња!

Али он једнако остане на своме, говорећи:

— Дај ти мени кога ја хоћу, тако је погођено.

Баба не имајући куд камо, да му губавог коња, он се онда с њом опрости, па пође водећи коња на улару. Кад га одведе у једну шуму, отре га и уреди, а коњ сине као да му је златна длака. Онда он уседне на њега па га потрчи, а он полети баш као и тица, и за тили час донесе га пред змајеве дворе. Царев син како уђе унутра, одмах рече царици:

— Спремај се што брже.

И тако се брзо спреме, седну обоје на онога коња, па хајде с богом путовати. После мало, кад змај дође и види да царице нема, рекне своме коњу:

— Шта ћемо сад? Или ћемо јести и пити или ћемо терати?

А коњ му одговори:

— Јео не јео, пио не пио, терао не терао, нећеш га стићи.

Кад то змај чује, одмах седне на коња, па потерај. А њих двоје кад опазе за собом змаја где их тера, препадну се, те стану нагонити коња да брже трчи, али им коњ одговори:

— Не бој се, не треба бежати.

Кад једанпут, али змај већ да их стигне, онда коњ под змајем повиче коњу под царевим сином и царицом:

— Забога, брате, причекај ме, хоћу да цркнем тебе вијајући.

А овај му одговори:

— А што си луд те носиш ту алу. Ногама у вретен, те њега о камен, па хајде са мном.

Кад то чује коњ под змајем, а он махне главом и снагом, а ногама у вретен, те змаја о камен; змај сав прсне на комаде, а коњ се с њима удружи. Онда царица уседне на овога коња и тако отиду сретно у њезино царство и онде остану царујући до свога века.

Уредниково ћоше *Песме*

Пише: Анђелко Заблаћански

ОКТОБАР ЖИВОТА

Октобар плодовљем храни моје уморне очи
Ноћ ми се душом шуња - равницом просуте тмине
У пехар место вина живот моју крв точи
И сваки грех младости баш сад ми грубо дирне
Набрекле жиле самоће и врат одан омчи

Октобар јутром што чим сване на сутоне личи
Загрли ми наде од несна већ посивеле сасвим
Док равницом падају магле сакривши давне приче
Кад врховима јабланова знадох да се дивим
А сад ми у глави само прошлост болом урличе

СВЕТ

Куда ноћас луташ човекова сенко јадна
Ливадом смеха или пустаром наде голе
Чему јадиковке на поимања скарадна
Кад у свету већ давно су подељене роле

Краљ и луда из исте чаше вино пију
Док богаљи душе на престолу стоје дрско
А звериње крваво засело за синују
Да човеку омиле све што је Богу мрско

Пре неголи сване јутру се сунце угасило
Јер тек с тминама лаж уме сасвим да сија
Да човек заборави све што му се збило
Чије су туге, чије среће - истина чија

НАД ЖИВОТОМ

Све у мени плаче заблуделим смехом
Свако зрно среће увек с болом клија
Чедности сам дао сан досневан грехом
У простору само бескрај недођија

Вриску сам дамаре будио тишином
Оглувеле наде у сањива јутра
Све мисли у магли орао ведрином
И у сваком јуче изгубио сутра

Бежао од себе испред огледала
Стазом што вијуга баш у моје зене
Да никад не сазнам шта је судба краља
Ни колико таме има у дну мене

ТЕШКА ПЕСМА

Стојиш ли на прагу родне куће
Црквеним дверима одшкринутим
Или на рубу раке неископане

Стојиш ли замишљен
Насмејан
Или распеван тишином

И да ли у ћутању умеш
Да чујеш удар клатна
На звону слутње душе уморне

Умеш ли да разданиш
Несвануло јутро
У заблуделим очима даљине

Да једним покретом шаке
Све сутоне
Из сећања избришеш

Умеш ли да се вратиш
Мада нигде ниси ни одлазио
Са капије сна на свом рамену

ДИРЉИВА ПЕСМА

У грлу испијена чаша
Свих пијанстава прошлих
Пуца под теретом злих погледа

Распрсле комадиће стакла
Тек сад осетих у шаџи
Крвавој, хладној

И где је полет давни
Где сан дечији
Док ми кроз прсте цури ноћ
Самоћи одана

Тмине ме траже
А ја их као миш грицкам
Да могу видети искре среће
У лику љубљене жене

Саджај

Можда је тако	5
Сунцу у част	6
МИХОЉСКА СВИЛА	6
Зорица Тасић	6
Поетика мушког рода	7
СЕЋАЊЕ НА ЈЕДАН ДАВНИ СУСРЕТ	7
ПЈЕСМА ЖЕНИ	8
ПОБЕЂЕН	9
* * *	9
ПОКЛОН	10
ЈЕДНА ЖЕНА САЊА МОРЕ	11
СТАТИСТИКА ЗЛА	12
ИЛУЗИЈЕ	13
ЗОРА	13
Заборављени песници Димитрије Митриновић	14
LENTO DOLOROSO	16
IN EXCELSIS	17
ЈЕДИНА ЖЕЉА	18
ПОД ЖИВОТОМ	19
НОСТАЛГИЈА	20
МИСТИКА НОЋИ	21
Збирка кратких прича	22
ЗА ЊЕГА НЕМА ПОСЛА	22
ГОДИНЕ У СУВОМ ЛИШЋУ	23
ПУТНИК	24
Љубавна писма великана	25

Лудвиг ван Бетовен	25
Гистав Флобер.....	26
Есеј Лука Радовановић	27
Љубавна прича Ђуро Шефер Сремац.....	33
РОМЕОВСКА ЉУБАВ	33
Преведена поезија Ајатен Мутлу	37
Биографија	37
ИЗНЕНАДА.....	37
ПОСЛЕДЊИ ПОКЛОН	38
ИЗГУБИСМО СЕ У НАМА САМИМА	39
СЕЋАЊА СУ ТАКОЂЕ....	40
РАЊЕНЕ ЖИВОТИЊЕ	41
КАМЕНО ОГЛЕДАЛО	42
Две кратке приче	44
КОБНА НОЋ	44
ДИВ.....	45
Песме за децу Тодор Бјелкић	47
Животопис	47
ПЕСМЕ СНОХВАТИЦЕ	48
БУБАЦ И БУБА	49
ЈЕСЕЊИ ВЕТАР	50
ПОМИЛУЈ МЕ, ТАТА	50
КАДА БИ МОРЕ ШЕТАЛО	51
Илузија смисла Милица Јефtimiјевић Лилић	53
ИЛУЗИЈА СМИСЛА	53
СВЕТИ МИРИСИ	55
ИЗМЕНИ СЕ ИЗ ДАТОГ ЧАСА.....	56
ИСТОРИЈА.....	56
ИСТИНА СИМОНИДИНИХ ОЧИЈУ	57
НОЋ МУ ЈЕ САКРИЛА ЛИЦЕ	58

Животопис	60
Три песме Јелена Глишић	61
***	61
Загризеш.	61
СТАЗА ДЈЕТИЊСТВА	61
ЗАЛУТАЛИ ПОГЛЕД.....	62
Афоризми Деана Саиловић	63
Подсећање О поезији	65
О аутору	72
Изнад облака Невена Милићевић	73
ЛЕТИМ	73
ДО ЈУТРА.....	74
ЉУБАВ НА СТО НАЧИНА	74
ДИШЕМ	75
МИР.....	75
ОКО.....	76
О песникињи	77
Епиграми Даница Машић.....	78
Енеини дамари	82
Трагови времена	82
Цртице из живота	82
Цитати	85
Да не заборавимо.....	87
ЗЛАТНА ЈАБУКА И ДЕВЕТ ПАУНИЦА	87
Уредниково ћоше	98
ОКТОБАР ЖИВОТА.....	98
СВЕТ.....	99
НАД ЖИВОТОМ.....	99
ТЕШКА ПЕСМА.....	100
ДИРЉИВА ПЕСМА.....	100

Пишите за Суштину поетике

1. Своје радове шаљите у једном word документу
2. E-mail за ваше радове sustinapoetike@hotmail.com
3. У тексту обавезно ставите своје име, годину рођења и свој e-mail
4. Документ означите својим именом и формом текста који шаљете (песме, прича, афоризми, есеј...)
5. Прозне радове слати у формату до 12 000 карактера, величина фонта 12 и проред 1
6. Радове слати од 8. до 28. у месецу
7. По правилнику Суштине поетике плаћање хонорара није предвиђено

Главни уредник: Анђелко Заблаћански

www.knjizevnicasopis.com

sustinapoetike@hotmail.com

Народна библиотека Србије

ISSN 2334-9417

COBISS.SR-ID 204386828

Суштина поетике

К њ и ж е в н и ч а с о п и с

Први број је изашао 23. 11. 2013. године

Банери

Правилник

Импресум